

О'z DSt 36·1683:2014

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
Давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг давлат таълим стандарти

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналишининг давлат таълим стандарти

Расмий нашр

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ УЗБЕКИСТАНА

Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана

Государственный образовательный стандарт высшего образования
Государственный образовательный стандарт направления образования

5151100 – Скульптура (художественная)

Издание официальное

Ўзбекистон Республикаси

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимининг
Давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти

*5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналишининг давлат
таълим стандарти*

Расмий нашр

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш маркази;
- Миллий рассомлик ва дизайн институти

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил «10» март даги 84 - сонли буйруғи.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги. 05-616 26.01.2015

4. ИЛК БОР КИРИТИЛИШИ.

Мазкур стандарт Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалда қўлланилиши (амал қилишининг тўхтатилиши) ва унга ўзгартиришлар киритилиши тўғрисидаги маълумотлар «Ўзстандарт» агентлиги томонидан нашр этилувчи кўрсаткичларда чоп этилади.

Мазкур стандартни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир

Мундарижа

1. Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари.....	1
2. Қўлланиш соҳаси	2
3. Атамалар, таърифлар, қисқартмалар	3
4. Таълим йўналишининг тавсифи	3
5. 5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи.....	4
6. Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар.....	4
7. Таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари.....	11
8. Бакалаврият таълим дастурини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар.....	17
8.1. Бакалаврият таълим дастурини ўзлаштирилишига белгиланган умумий талаблар.....	17
8.2. Таълим дастурини татбиқ этилиши	18
8.3. Малака амалиётини ташкил этиш талаблари.....	18
8.4. Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш бўйича талаблар.....	19
8.5. Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари.....	19
8.6. Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси бўйича талаблар	20
9. Бакалаврни тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасаси фаолиятини баҳолаш ..	20
10. Эслатма	21
11. Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати.....	21
Илова.....	22
Библиографик маълумотлар	23
Ишлаб чиқарувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари.....	24

III

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
Давлат таълим стандартлари
Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти
5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналишининг давлат
таълим стандарти

Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана
Государственный образовательный стандарт высшего образования
Государственный образовательный стандарт направления образо-
вания 5151100 – Скульптура (художественная)

State Educational Standards of Continuous Education of Uzbekistan
State Educational Standards of Higher Education
State Educational Standard on the level of bachelors of
5151100 – Sculptor (art)

Амал қилиш муддати « 30 » 01 2015 йилдан
« ___ » _____ 201 ___ йилгача

1. Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари

Мазкур таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қуйидаги ҳужжатларга асосланildi:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури тўғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида»ги 5-сонли Қарори.

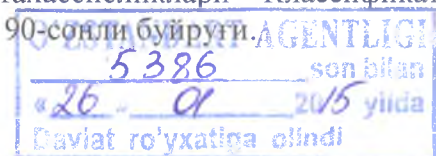
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343-сонли Қарори.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги «Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1533-сонли Қарори.

7. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги «Янгиланган «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш тўғрисида»ги 302-сонли буйруғи.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 190-сонли буйруғи.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 281-сонли буйруғи.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 446-сонли буйруғи.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 158-сонли буйруғи.

12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида» 2012 йил 24 июлдаги ПФ-4456-сонли Фармони.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1875-сонли Қарори.

14. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 28 декабрдаги «Олий ўқув юртидан кейинги таълим ҳамда олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрларни аттестациядан ўтказиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 365-сонли Қарори.

2. Қўлланиш соҳаси

2.1. Олий таълимнинг ушбу давлат таълим стандарти (ОТ ДТС) **5151100** – **Ҳайкалтарошлик (бадиий)** таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлашнинг асосий таълим дастурлари ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

2.2. Олий таълим муассасаси мазкур таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга бўлганда асосий таълим дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

2.3. ОТ ДТСнинг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йўналиши ва тайёргарлик даражаси бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда таълим дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъуллар – олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари;

– таълим йўналишининг таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича ўқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

– ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация ва имтиҳон комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли Давлат органлари;

– таълим йўналишини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга бўлган абитуриентлар ва бошқа манфаатдорлар.

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORAT-VA MUVOFIDLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

3. Атамалар, таърифлар, қисқартмалар

Мазкур стандартда Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни, Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури ҳамда олий таълим соҳасидаги халқаро ҳужжатларга мос равишда атамалар ва таърифлардан фойдаланилган:

касбий фаолият тури – таълим йўналишига ўзгартишлар киритиш мақсадида касбий фаолият объектига таъсир қилишнинг усуллари, услублари ва тавсифи;

компетенция – тегишли соҳада касбий фаолият юритиш учун зарур бўлган билим, кўникма, малака ва шахсий сифатлар мажмуи;

модуль – тарбиялаш ва ўқитишга йўналтирилган мақсадлар ва натижаларга нисбатан муайян мантикий тугалланганликка эга бўлган ўқув фани (курси) ёки ўқув фанлари (курслари)нинг маълум бир қисми;

таълим йўналиши – таълим дастури бўйича олий таълим муассасаси битирувчиси томонидан эгалланган ва бериладиган “бакалавр” академик даражаси доирасида касб фаолиятининг муайян турини бажаришни таъминловчи базавий ва фундаментал билимлар, ўқувлар ва кўникмалар мажмуаси;

касбий фаолият объекти – предметлар, воқелиklar, жараёнлар ва фаолият доирасида ҳаракатга йўналтирилган тизимлар;

касбий фаолият соҳаси – илмий, ижтимоий, иқтисодий, ишлаб чиқаришда намоён бўладиган касбий фаолият объектларининг мажмуи;

бакалаврият - олий таълим йўналишларидан бири бўйича пухта билимлар берадиган, ўқиш муддати камида тўрт йил бўлган таянч олий таълим;

бакалавриятнинг таълим дастурлари (бакалаврият дастури) – ўқув фанларининг бакалаврият йўналишларига қўйиладиган малака талабларига мувофиқ кадрларнинг зарурий ва етарли даражадаги тайёргарлигини таъминловчи блокларга жамланган рўйхати;

ўқув-ўрганиш натижалари – ўзлаштирилган билимлар, амалий малакалар, кўникмалар мажмуи;

ДТС – Давлат таълим стандарти;

АРМ - ахборот ресурс маркази;

ИТИ - илмий тадқиқот институтлари;

ОТМ - олий таълим муассасаси.

4. Таълим йўналишининг тавсифи

4.1. 5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадиий) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи олий таълимнинг таълим дастурини амалга оширган, унинг назарий ва амалий машғулотларини тўлиқ ўзлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли ўтган шахсга «бакалавр» малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот тўғрисидаги давлат намунасидаги расмий ҳужжат(лар) берилади.

4.2. Таълим дастурининг меъёрий муддати ва мос малака (даража)си 1-жадвалда келтирилган.

1-жадвал

Таълим дастурининг муддати ва битирувчиларнинг малакаси

Таълим дастурининг номи	Малака (даража)	Таълим дастурини ўзлашти--ришнинг меъёрий муддати
Бакалавриятнинг таълим дастури	Бакалавр	4 йил

U'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
STANDARTLASHITIRISH
NAZORATI: MUVOFIQLASHTIRISH
AXBOROT TEXNOLOGIYASI
JURIY ETISH IJ
11

5. 5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи

5.1. Бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳаси:

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) - таълим йўналиши архитектура ва тасвирий санъатда рельеф, горельеф, борельеф, каби декоратив деворий ҳайкал техникаларидан фойдаланиб архитектуравий-бадий муҳитни шакллантиришга йўналтирилган лойиҳалашнинг турли ашёларида ва жанрларида деворий ҳайкалтарошлик асарларини яратиш. ҳайкалтарошликнинг мақсадли архитектура элементлари билан узвий равишда ҳайкалтарошлик турларидан тўлиқ фойдаланган ҳолда безаш синтезини ўз ичига олади.

Бакалаврларнинг касбий фаолияти қуйидагиларни камраб олади:

- аниқ иншоотларда ҳайкалтарошликни лойиҳалаштириши;
- ҳайкалтарошликда рангли металллардан фойдаланиш ва асарларини таъмирлаш;
- бадий ҳайкалтарошликда композицион асарлари яратиш;
- ҳайкалтарошлик техника ва технологиясини қўллаш;
- замонавий компьютер дастурлари асосида маҳобатли ҳайкалтарошликни лойиҳасини яратиш ва қайта ишлаш.
- ҳайкалтарошлик ва кичик меъморий шаклларни яратиш ва қайта ишлаш.

5.2. Бакалаврларнинг касбий фаолиятининг объектлари:

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналиши бакалаврларнинг касбий фаолияти объектлари – бог ва хиёбонлардаги ҳайкалтарошлик асарлари, бюст, мавзули композициялар, портрет, маҳобатли ҳайкалтарошлик, архитектура иншоотлари, тарихий ҳайкаллар, декоратив безак, статуэткалар, кичик ҳажмдаги мавзули композициялар, анималистика жанридаги ҳайкалтарошлик, медальер санъатининг рельеф кўринишидаги асарлар, қоматли композицион ҳайкаллар.

5.3. Бакалаврларнинг касбий фаолиятининг турлари

- илмий-тадқиқот;
- ишлаб чиқариш;
- ташкилий-бошқарув фаолияти ва шу кабиларни ўз ичига олади.

Бакалавр тайёрланадиган касбий фаолиятнинг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

5.4. Касбий мослашув имкониятлари

Бакалавр педагогик қайта тайёрлашдан ўтгандан сўнг ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида махсус фанларни ўқитиши мумкин.

5.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналиши бўйича бакалавр касбий тайёргарликдан кейин қуйидаги:

- 5A151101 – Ҳайкалтарошлик (маҳобатли) магистратура мутахассисликлари бўйича икки йилдан кам бўлмаган муддатда ўқишни давом эттириши мумкин.

Шунингдек, бакалавр ўрнатилган тартибда мустақил изланувчи сифатида илмий-тадқиқот олиб бориши мумкин.

6. Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

6.1. 5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар:

а) умумий талаблар:

- дунёқараш билан боғлиқ тизимли билимларга эга бўлиши, гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар асосларини, жорий давлат сиёсатининг долзарб

масалаларини билиши, ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиши;

- Ватан тарихини билиши, маънавий миллий ва умуминсоний қадриятлар масалалари юзасидан ўз фикрини баён қила олиши ва илмий асослай билиши, миллий истиқлол ғоясига асосланган фаол ҳаётий нуқтаи назарга эга бўлиши;

- табиат ва жамиятда кечаётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиши, табиат ва жамият ривожланиши ҳақидаги билимларни эгаллаши ҳамда улардан замонавий илмий асосларда ҳаётда ва ўз касб фаолиятида фойдалана билиши;

- инсоннинг бошқа инсонга, жамиятга, атроф-муҳитга муносабатини белгиловчи ҳуқуқий ва маънавий мезонларни билиши, касб фаолиятида уларни ҳисобга ола билиши;

- ахборот йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва ундан фойдаланиш усуллари эгаллаган бўлиши, ўз касб фаолиятида мустақил асосланган қарорларни қабул қила олиши;

- тегишли бакалавриат йўналиши бўйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиши;

- янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиши;

- соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида илмий тасаввур ҳамда эътиқодга, ўзини жисмоний чиниқтириш уқув ва кўникмаларига эга бўлиши лозим.

б) касбий талаблар:

Илмий тадқиқот фаолиятида:

- ҳайкалтарошлик макетларини лойиҳалаш, уларни амалиётга тадбиқ қилиш ҳамда танлаш тизимларини бўйича тадқиқотларда иштирок этиш;

- соҳа бўйича илмий-техник ахборотларни, ҳайкалтарошлик муҳити бўйича республика ва хорижда чоп этилган илмий адабиётларни ўрганиш;

- илмий-тадқиқот ва лойиҳа ишларини бажаришда иштирок этиш;

- мавзу (топшириқ) бўйича илмий-техникавий маълумотларни йиғиш, ишлов бериш, таҳлил қилиш, тизимлаштиришда иштирок этиш;

- илмий-тадқиқот натижалари, ишланмаларни тадбиқ этиш *қобилиятларига эга бўлиши керак.*

Ишлаб чиқариш фаолиятида:

- ҳайкалтарошликнинг очик ва ёпик ҳудудларда ишлаш;

- ҳайкалтарошлик элементларини қайта ишлаб чиқиш ва уларни қўллаш;

- ҳайкалтарошлик фазовийлигини ташкил этишда ифодали воситаларнинг замонавий спецификаси комплектациясидан фойдаланиш;

- кичик меъморий шакллар объектларини яратишда ҳудудий бадиий мактаб анъаналаридан фойдаланиш;

- касбий этика қоидаларига риоя қилиш *қобилиятларига эга бўлиши керак.*

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

- ишлаб чиқариш фаолияти сифатини бошқариш жараёнларини ишлаб чиқиш ва тадбиқ қилиш;

- ишлаб чиқариш жараёнларини амалга ошириш учун зарур бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари ва ресурсларини режалаштириш;

- замонавий ахборот технологиялар тизимини яратиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш методлари ва механизмларини ишлаб чиқиш;

- атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши бўйича ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;

- касбга оид муаммолар ечимларини амалиётга тадбиқ этиш;

- ишлаб чиқариш жараёнида сифатни бошқариш;

- ижрочилар жамоаси ишини ташкил қилиш;

- турли фикрлилик шароитида бошқарув қарорини қабул қилиш;

- бирламчи ишлаб чиқариш звено ишини ташкил қилиш ва уни бошқариш;

- бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш ва уни бажариш, назорат қилиш ва амалга оширган ишининг натижаларини баҳолаш;
- ишлаб чиқариш жараёнларининг атроф-муҳит муҳофазаси, ёнгин, техника ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мослигини мониторинг қилиш **қобилиятларига эга бўлиши керак.**

6.2. Таълим дастурлари бўйича билим, малака ва кўникмаларга қўйилган талаблар

6.2.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар бўйича талаблар

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоқи бўйича талаблар Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тасдиқлаган «*Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар*» блоқи бўйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйилган талаблар» асосида белгиланади.

6.2.2. Математик ва табиий-илмий фанлар бўйича талаблар

6.2.2.1. Информатика, ахборот технологиялари ва компьютер графикаси фани бўйича

Бакалавр:

- тизимли блокдаги иш тамойиллари (винчестер, маълумотни киритиш маълумотни текшириш, маълумот олиш);
- операцион тизим асослари (Windows, MacOS ва ҳ.к.);
- интернет браузерлари;
- асосий офис дастурлари (Microsoft Word, Excel, PowerPoint ва ҳ.к.);
- хужжатлардан нусха олиш, сканер қилиш, папкаларни йўқотиш ва яратиш;
- нуктали ва вектор графика;
- таҳрир қилувчи дастурлар (нуктали, векторли ва 3D);
- электрон график планшет билан ишлаш тамойиллари;
- видеомонтаж техникасида ишлаш;
- асосий анимацион дастурлар **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- матнли маълумотни киритишни, жадвалларни жойлаштиришни, тақдимотларни яратишни;
- электрон почтадан фойдаланишни;
- интернетдан керакли маълумотни қидиришни;
- маълумотларни сақлашни, импорт ва экспорт қилишни;
- маълумот алмашишни;
- нуктали, вектор ва 3D дастурлар ёрдамида муаллифлик лойиҳасини яратишни;
- компьютер график технологиялари ёрдамида кичик ландшафт шакллари моделилаштиришни;
- электрон форматда яратилган тасвирни анимация қилишни, ўзгартиришни, монтаж қилишни ва комбинация қилишни;
- анимацион тақдимотни яратишни **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- турли хил компьютер дастурлари ва редакторлари билан ишлаш;
- илмий-тадқиқот ишларида матн ва график редакторлардан фойдаланиш;
- лойиҳалари учун тақдимотини яратиш;
- векторли, нуктали ва 3D график дастурлари билан ишлаш;
- турли таҳрирларда бажарилган тасвирларни комбинациялаш;
- қийин бўлмаган анимацион фильмлар ва тақдимотларни ишлаб чиқиш **кўникмаларга эга бўлиши керак.**

6.2.2.2. Экология ва ҳаётий фаолият хавфсизлиги фани бўйича

Бакалавр:

- табиат қонунлари ва уларга риоя қилиш бўйича экологик билимлар;
- экологик муҳит, экологик мувозанатнинг бузилиш сабаблари ва оқибатлари;
- организмлар ва муҳитнинг ўзаро таъсири, экотизимлар.

- табиат ресурслари, уларнинг тоифалари ва улардан фойдаланиш истик *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

- атроф-муҳитни табиий ва антропоген омилларнинг салбий ва зарарли таъсирдан ҳимоялаш воситалари ва усуллари;

- табиатни муҳофаза қилишнинг назарий асосларини;

- инсоннинг хўжалик фаолиятини, жумладан сув хўжалиги иншоотларининг атроф-муҳитга салбий таъсирин *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- ҳудуднинг экологик ҳолатни баҳолаш ва уни соғломлаштириш чора-тадбирларини асослаш;

- ижодий фаолиятга салбий таъсир қилувчи омилларни камайтириш ва қулай факторларни танлаш *қўникмаларга эга бўлиши керак.*

6.2.2.3. Пластик анатомия фани бўйича

Бакалавр:

- пластик анатомия одам танасини тузилиши ҳақидаги фан эканлиги;

- унинг ташқи шакллари ва шакллар характери билан чамбарчас боғланганлиги;

- тана тузилишининг элементлари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

- остеологияни (суяклар тузилиш ва шакли, уларнинг функциялари билан боғлиқлигини);

- синдесмологияни (мушак ва пайлар, суякларнинг ўзаро боғлиқлигини);

- миологияни (мушак тизимининг тузилишини);

- бош, тана, қўллар, оёқлар шаклини ифодалашни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

ифодалаш;

- тананинг ташқи қопламасини тасвирлаш;

- тана тузилиши типларини ажратиш ва тасвирлаш;

- одам танасининг тузилиши ва пластикасида ёш ўзгаришларини акс эттириш

қўникмаларга эга бўлиши керак.

6.2.2.4. Перспектива фани бўйича

Бакалавр:

- уч ўлчамлиликни тасвирлаш тизими;

- фазо тасвирини бериш ва унинг жойлашуви ифодалилиги;

- рангтасвирда санъаткор услуги ва фазо ечими ифодалилиги *ҳақида тасаввурга*

эга бўлиши;

- чизикли перспективани;

- ҳаво перспективасини;

- тесқари перспективани *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- картина юзасида тасвир фазоси, фазода чуқурлик ва иллюзия, перспективанинг рангтасвир фазовий ечимни ифодалаш;

- перспективани композициянинг асосий элементига айлантириш;

- касбий маҳорати билан бадиий асар руҳига таъсир кўрсатиш *қўникмаларга эга*

бўлиши керак.

6.2.3. Умумқасбий фанлар бўйича талаблар

6.2.3.1. Тасвирий санъат умумий тарихи фани бўйича

Бакалавр:

- санъат турларининг синфланиши;

- тасвирий санъатнинг пайдо бўлиш тарихи ва сабаблари, янги шакл ва услублар ривожининг асосий бадиий элементларининг бадиий санъатда акс этиши;

- географик, иқтисодий, ижтимоий, маданий омилларнинг тасвирий санъат турлари (ҳайкалтарошлик, меъморчилик, рангтасвир, графика) ривожланишига таъсири;

- жаҳон санъати ривожланишининг асосий босқичлари;

- тасвирий санъат турлари (меъморчилик, ҳайкалтарошлик, рангтасвир, графика) ўзагидаги турли услуб ва йўналишларнинг тасвирий санъат ривожига таъсири;
- Шарқ ва Ғарб анъанавий санъатларининг ўзига хосликлари, ҳорижий санъат;
- Қадимги антик, Ўрта асрлар ва Уйғониш даври санъати, уларнинг моҳияти **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- анъанавий ва замонавий санъат мактабларини, замонавий дунё санъатининг ривожланиш тенденцияларини;
- санъат тарихидаги йўналиш ва назарияларни, тасвирий санъат услубларининг тарихий ривожланишини;
- тасвирий санъатнинг турлари ва жанрларини;
- Ўзбекистон тасвирий санъати тарихини;
- Ўзбекистон тасвирий ва амалий санъат турлари ва мактабларининг ривожланиш муаммоларини;
- маданий тарихий фактлар ва ҳодисаларни таҳлил этиш ва тизимлашни;
- санъат асарининг эстетик қийматини аниқлаш ва уни баҳолашнинг бадиий мезонларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- санъат тарихида ориентирланиш;
- касбий фаолиятда санъат тарихига оид билимларни қўллаш;
- санъат асарининг бадиий қийматини баҳолаш;
- санъат асарини таҳлил этишда санъатшунослик терминологиясини қўллаш;
- санъат асарларини тушуниш ва таҳлил қилиш;
- XX аср тасвирий санъатидаги замонавий бадиий жараёнларни ва асарларни таҳлил қилиш;
- Ўзбекистоннинг тасвирий ва амалий санъат марказларини, мактабларини, усталарнинг асарларини ишлаш услубига кўра ажратиш **қўникмаларга эга бўлиши керак.**

6.2.3.2. Чизматасвир фани бўйича

Бакалавр:

- тасвирий санъат келиб чиқишда чизматасвирни ўрни;
- жонли ва жонсиз табиат шаклларининг уйғунлиги;
- чизматасвирни тасвирлашда жаҳондаги илғор мактаблардан фойдаланиш;
- европалик рассомлар ижодда чизматасвир усуллари;
- шарқ тасвирий санъатида чизматасвир усули;
- европа ва шарқ чизматасвир мактаблари бир – биридан фарқи;
- тасвирий санъатда чизматасвирини ўрни ва ахамияти;
- шаклларнинг чизматасвирини яратишда академик мактаблари;
- тасвирий санъатда реалистик мактаб аналарни;
- шаклларнинг чизматасвирини яратишда турли ашё ва воситалар;
- замонавий чизматасвир;
- чизиқнинг тасвир элементи сифатидаги ахамияти ва шакл яратиш тизими **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- тасвирнинг ҳаётийлигига ва эмоционал таъсирчанликка эришишни;
- суратнинг гоъвий ечимини ишлаб чиқишни;
- тасвирлашда бадиий ҳаққонийлик ва ҳаётийликка эришиш;
- чизматасвирини ишлашда европалик рассомлар мактаби аналарни;
- шаклларнинг чизматасвирини яратишда турли ашё ва воситаларни;
- реалистик мактаб аналарни;
- шаклларнинг чизматасвирини яратишда турли чизик ва воситаларни;
- чизматасвир ишлашда шарқ рассомлари мактаби аналарини;
- жуссанинг бадиий пластик тузилишини ифодаланиш;
- анатомик ечимга эга жуссани тасвирлашни;

-чизматасвирда замонавий техналогияларда ишлашни;
 -чизикнинг тасвирдаги асосий восита эканлигини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- чизматасвирда ўз маҳоратини намоён этиш;
- чизматасвир ишлашда бадиий образ ярата олиш;
- шаклларнинг чизматасвирини яратишда турли ашё ва воситаларда ишлаш;
- шарқ чизматасвир мактаби аналарарида ишлаш;
- академик чизматасвир усулида тасвирлаш ;
- чизматасвирда реалистик мактаб аналарарида ишлаш;
- бадиий чизматасвирда образнинг психологик таъсирчанлигини очиб бериш;
- замонавий техналогияларини тасвирий санъатда қўллай олиш;
- ижодий ишлаш, бадиийлик образ концепциясини яратиш **қўникмаларга эга**

булиши керак.

6.2.3.3. Хайкалтарошлик фани бўйича

- Бакалавр:

- антик давир хайкалтарошлиги;
- хайкалтарошлик келиб чиқиш сабаблари;
- шарқка хайкалтарошлик кириб келиш омиллари;
- бадиий асар учун энг маъқул шарт-шароитлар;
- европа хайкалтарошлик мактаблари ишлаш турлари;
- хайкалтарошлик ишлашда европа ва шарқ мактабларининг фарқи;
- академизм хайкалтарошлик мактаби;
- замонавий хайкалтарошлик;
- модернизм йўналиши;
- декоратив шакиллар;
- хайкалтарошликда шакиллар уйғунлигининг психологик таъсирчанлик билан

алоқаси; **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**

- ўқув топшириқларининг мақсад ва вазифаларини;
- шакиллар уйғунлиги ва шакилларнинг яхлитлигига эришишни;
- академизм хайкалтарошлик мактаби услубида ишлашни;
- хайкалтарошлик ишлашда европа ва шарқ мактабларининг фарқини;
- модель, юз қиёфаси ва унинг шаклини ифодалашни;
- модель қиёфасининг характеристикасини очиб беришни;
- маҳобатли хайкалтарошлик услубида ишлашни;
- импрессионизм мактаби услубини;
- декоратив хайкалтарошликда шакилларда ишлашни;
- шаклнинг табиийлиги, шартлилигига ва пластиклигига эришиш касб

маҳоратини;

- хайкалтарошликда замонавий техналогияларда ишлашни;
- хайкалтарошликнинг эстетик жиҳатларини ва бадиий дидни ривожлантириш

даражасини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- хайкалтарошлик маданиятини, шакиллар ифодалилигини, ҳаётийликка эришиш маҳоратини намоён қилиш;
- академизм мактаби аналарарида ишлаш;
- импрессионизм мактаби услубида ишлаш;
- хайкалтарошликда европа ва шарқ мактабларининг фарқини англаш;
- модель юз қиёфаси ва унинг шаклини ифодалаш;
- модель қиёфасининг характеристикасини очиб бериш;
- бадиий-касбий изланишларни хайкалтарошлик технологияси билан

уйғунлаштириш;

- декоратив хайкалтарошликда шакиллар яратиш;
- шакиллар уйғунлигининг психологик таъсирчанлигини ошириш;

- ҳайкалтарошликда зомонавий технологияларни ишлата олиш;
- рельеф ишлаш ва уларнинг мустаҳкам бирикмасини ҳосил қилиш;
- портрет ўқув топшириқларида образлар яратиш *кўникмаларга эга бўлиши*

керак.

6.2.4. Ихтисослик фанлари бўйича талаблар

6.2.4.1. Бадиий ҳайкалтарошлик композицияси фани бўйича

Бакалавр:

- бадиий образ яратишда шакл ижодий жараёни асар композициясининг назарий асоси экани;
- ҳажмий-фазовий тизим ва тектониканинг ўзаро таъсири;
- меъморчилик ва ҳайкалтарошликнинг узвий композицияси қодалар;
- ҳайкалтарошлик композиция турлари;
- композициянинг жанрлари ва йўналишлари;
- композициянинг ашё ҳосиятлари билан органик алоқаси;
- композицияни лойиҳалаштиришда шакил, пластикани ҳосил қилиш қодалари;
- ҳайкалтарошлик асарларда фойдаланиладиган композициянинг асосий турлари (симметрик, ассиметрик, кўп фигурали, мураккаб композицияланган, параллел, шакилларнинг биринчи ва иккинчи планга жойлаштирилиши ва бошқалар)

ҳақида тасаввурга эга бўлиши;

- ҳайкалтарошлик асарларини яратишда композицион воситаларнинг асосий усулларини;
- ҳайкалтарошликнинг турли техникаларида қўлланиладиган перспектива ва текисликда жойлашиш композициясини;
- композицияни лойиҳалаштиришни;
- композицияни лойиҳалаштиришда пластикани ишлатишни;
- шаклларнинг умумий декоратив ечимини;
- ҳайкалтарошлик композициясининг яратилиш назариясини;
- текисликда фазовий шакллар тасвирини яратиш усулларини;
- маҳобатли ҳайкалтарошлик асарлар композициясини яратиш усулларини;
- замонавий архитектура дизайни шаклини *билиши ва улардан фойдалана*

олиши;

- оригинал композицияли ҳайкалтарошлик асарларини яратиш;
- оригинал композицияли маҳобатли ҳайкалтарошлик асарларни ашёда яратиш;
- маҳобатли ҳайкалтарошлик композиция турларини яратиш;
- архитектура ва тасвирий санъат синтезида композицияларни амалга ошириш;
- оригинал композицияли безак ҳайкалтарошлик асарларини яратиш;
- оригинал композицияли архитектуранинг дастгоҳли асарларини яратиш

кўникмаларга эга бўлиши керак.

6.2.4.2. Меъмор маслаҳати фани бўйича

Бакалавр:

- илк меъморчилик ;
- меъморчиликда ҳайкалтарошликнинг қўлланиши;
- ғарб меъморчилик мактаби;
- шарқ меъморчилик мактаби;
- ғарб ва шарқ меъморчилигини бир-биридан фарқи;
- маҳобатли ҳайкалтарошлик объект макетлари учун ишлатиладиган ашёлар ва уларнинг турлари;
- макетнинг умумий қурилмаси;
- меъморчиликнинг лойиҳалаш усуллари ва босқичлари;
- меъморий обидани макетлаш усуллари;

- маҳобатли ҳайкалтарошликда меъморчилик композицияси уйғунлигини ҳосил қилиш қоидалари ва лойиҳалаш усуллари;
- лойиҳалашда шакиллар хусусиятлари;
- объектни лойиҳалаш турлари;
- объектни лойиҳалашда шакилларнинг хусусиятлари;
- бадиий асарларни макетлаштириш ва лойиҳалаш **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- макет тўғрисидаги назарий ва амалий билимларни;
- бадиий ҳайкалтарошлик объект макетлари учун ишлатиладиган ашёлар турларини;
- меъморчиликни лойиҳалаш усулларини;
- шакилларни лойиҳалашда пластиканинг хусусиятларини;
- маҳобатли ҳайкалтарошлик объектлар макетларини лойиҳалаштириш босқичларини;
- макет яратишдаги технологик воситаларнинг асосий усулларини;
- макетнинг умумий қурилмасини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- бадиий асарларни макетлаштириш;
- маҳобатли ҳайкалтарошлик объект макетлари учун ишлатиладиган ашёларни қўлаш;
- макетни меъморчилик режаси асосида қуриш;
- меъморчиликни бадиий лойиҳалаш ва макетлаштириш;
- шакилларни пластик ечимини лойиҳалаш;
- меъморчилик лойиҳасини яратишда турли замонавий технологияларни қўллаш **кўникмаларга эга бўлиши керак.**

6.3. Танлов фанлари бўйича бакалаврларнинг билим, малака ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар:

Таълим йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7. Таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари

7.1. 5151100 – *Ҳайкалтарошлик (бадиий)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларни тайёрлашнинг таълим дастури таълимнинг кундузги шакли бўйича 4 йил ўқишга мўлжалланган бўлиб, куйидаги вақт тақсимотига эга:

Назарий таълим	136 ҳафта
Аттестация	19 ҳафта
Таътил	30 ҳафта
Малака амалиёти	14 ҳафта
Битирув иши	5 ҳафта
Жами	204 ҳафта

7.2. Талаба ҳафталик ўқув юкмасининг максимал ҳажми 54 соат, шундан аудиториядаги ўқув юкмаси - 32 соат, қолган соатлар ҳажми мустақил таълим учун ажратилади.

7.3. Жорий, оралиқ ва якуний аттестацияларни ҳисобга олган ҳолда таълим дастурининг умумий ҳажми 4 йиллик ўқув даври учун ҳафталик ўқув юкмалардан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

7.4. Таълим дастурини ўзлаштиришда бир қатор масалалар ёки фанлар муаммолари бўйича талабаларнинг мустақил таълими кўзда тутилади.

7.5. 5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадний) бакалаврият таълим йўналиши бўйича таълим дастурининг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар мазмуни ва компонентлари

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанларнинг зарурий мазмуни ва компонентлари «Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар» блоки бўйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйилган талаблар» асосида белгиланади.

7.5.2. Математик ва табиий-илмий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.2.1. Информатика, ахборот технологиялари ва компьютер графикаси:

ахборот тушунчаси ва унинг моҳияти; замонавий информатика ва ахборот технологиялари; информатиканинг асоси ва унинг замон тараққиётидаги аҳамияти; ахборот, ахборотлаштириш; ахборотларнинг ўлчов бирликлари; ахборотларни йиғиш, сақлаш, узатиш ва қайта ишлаш технологиялари; компьютер – информатиканинг техник асоси; компьютернинг дастурий таъминоти; алгоритмлаш асослари; ахборотни тўплаш, узатиш, қайта ишлаш ва жамғариш жараёнларининг умумий тавсифи; информацион жараёнларни амалга оширишнинг техникавий ва дастурий воситалари; функционал ва ҳисоблаш масалаларини ечиш моделлари; алгоритмлаш ва дастурлаш, юқори даражали дастурлаш тиллари; маълумотлар базаси; дастурий таъминот ва дастурлаш технологияси;

компьютер графикасининг техник воситалари; компьютер график воситалари; интернет компьютер графикаси; дастурий воситалар; компьютер-графикасининг асосий типлари; вектор графикаси (Corel Draw): нуктали графика (Adobe Photoshop, Corel Photo, Paint), нашрлар тизими (Adobe Pagemaker), PowerPoint намоёишлари ва анимациялар.

7.5.2.2. Экология ва ҳаётий фаолият хавфсизлиги:

биосферанинг тузилиши, экотизимлар, организм ва муҳитнинг ўзаро муносабатлари, экология ва инсон саломатлиги, атроф-муҳитнинг глобал муаммолари;

табиат ресурслари ва табиат муҳофазасидан рационал фойдаланишнинг экологик тамойиллари, табиатдан фойдаланишнинг иқтисодий асослари, экоҳимоялаш техникаси ва технологиялари, иқтисодий ҳуқуқ асослари ва касбий масъулият, атроф-муҳит соҳасида халқаро ҳамкорлик;

меҳнат физиологияси асослари ва ҳаёт фаолиятининг энг қулай шарт-шароитлари, антропоген омилларининг манбалари, техник тизимларнинг хавфсизлиги ва экологик тозаллиги, фавқулодда вазиятлар шароитида хавфсизлик, меҳнат муҳофазаси, техника хавфсизлиги, ишлаб чиқариш санитарияси ва ёнғин хавфсизлиги бўйича Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги асослари, меҳнатнинг психофизиологияси асослари, инсон организмнинг анатомик ва антропометрик кўрсаткичлари;

биомуҳит ва инсон: биомуҳитнинг тузилиши, экотизимлар, организм ва муҳитнинг ўзаро алоқаси, экология ва инсон соғлиги, атроф муҳитнинг глобал муаммолари;

табиатдан фойдаланиш: табиий ресурслардан оқилона фойдаланишнинг экологик тамойиллари ва табиат муҳофазаси, табиатдан фойдаланишнинг иқтисодий асослари, экологик муҳофаза техникаси ва технологияси, экологик ҳуқуқ асослари ва касб масъумияти, атроф муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлик;

инсон ва яшаш муҳити: меҳнат физиологияси асослари ва ҳаёт фаолияти учун қулай шароитлар, антропоген омиллар манбаи, ишлаб чиқариш муҳитининг микроиклим кўрсаткичлари, ҳавони ифлослантирувчи манбаалар, механик ва акустик тебранишлар, электромагнит майдони ва ионли нурланишлар, электр ток таъсири;

хавфсизлик: техника тизимларининг хавфсизлиги ва экологиклиги, фавқулодда вазиятларда хавфсизлик, ҳаёт фаолияти хавфсизлигини бошқариш, электр хавфсизлиги асослари, ишлаб чиқариш тиббиёти, ёнғин хавфсизлиги,

7.5.2.4. Пластик анатомия:

пластик анатомия - одам танасини тузилиши ҳақидаги фан; унинг ташқи шакллари ва шакллар характери; ташқи шакллар орқали органлар функциясини белгилаш; тана тузилишининг элементлари; остеология (суяклар тузилиш ва шакли, уларнинг функциялари билан боғлиқликда); синдесмология (мушак ва пайлар, суякларнинг ўзаро боғлиқлиги); миология (мушак тизимининг тузилиши); бош, тана, қўллар, оёқлар тасвири; одам танасининг статикаси (тургунлик ҳолати) ва динамикаси (жўшқинлик ҳолати); тананинг ташқи қопламаси; тана тузилиши типлари; одам танасининг тузилиши ва пластикасида ёш ўзгаришларини ифодалаш.

7.5.2.5. Перспектива:

перспектива кўламнинг тузилиши ҳисобига ҳажмли жисмларни тасвирлаш тизими сифатида; перспектива тартиб ва усулларнинг тарихий босқичлар ривожланиши: Қадим Шарқ, Антик санъатида табақали композициялар, Ўрта аср перспектива қурилишида шартли-рамзий схемаси; Уйғониш даври санъатида марказли-перспектива қурилиши; XVII-XVIII- асрларда олимларнинг оптика-математик асосланиши; Хитой ва Япониянинг параллел перспективаси; перспектива турлари: чизикли – яъни тескари, панорамали, гумбазли – яъни «балиқ қовурғаси»; Қадим Рим фрескаларида ҳаволи перспектива; чизикли перспектива эффектлари; картинанинг перифирияли қисмларда пайдо бўладиган тузилишлар; перспективали рангтасвир; декоратив рангтасвир; мавжуд меъморий кўлам иллюзияли кенгайиши; перспектива тасвирларининг қурилиш усул ва қоидалари.

7.5.3. Умумқасбий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.3.1. Тасвирий санъат умумий тарихи:

тасвирий санъат тур ва жанрлари; тасвирий санъат пайдо бўлиши тарихи; ибтидоий давр босқичларида тасвирий ва амалий санъатнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши тарихи; тасвирий санъат атамалари билан танишиш; Мегалит маданияти тарихи; Қадимги Миср, Олд Осиё меъморчилиги ва тасвирий санъати тарихи, уларнинг таҳлили; Узоқ Шарқ тасвирий санъат тарихи; Қадимги Греция меъморчилиги ва тасвирий санъати; Қадимги Рим меъморчилиги ва тасвирий санъати тарихи; роман ва готика услуби меъморчилиги ва тасвирий санъати тарихи; уйғониш даври меъморчилиги ва тасвирий санъати (Италия, Испания, Франция, Германия санъати); барокко даври меъморчилиги ва тасвирий санъати тарихи (Италия, Франция, Испания, Голландия, Нидерландия, Германия санъати); рококо даври меъморчилиги ва тасвирий санъати (Франция, Италия, Испания санъати); классицизм даври меъморчилиги ва тасвирий санъати тарихи (Италия, Испания, Франция, Германия санъати); романтизм даври тасвирий санъати; модернизм (фовизм, кубизм, футуризм, экспрессионизм, сюрреализм, дадаизм) ва постмодернизм (поп-арт, оп-арт, кинетизм, гиперреализм) йўналишлари; XX аср меъморчилигида конструктивизм ва функционализм услубларининг ўрни; XX аср ҳайкалтарошлиги санъати тарихи; XIX аср охири-XX аср бошида рус тасвирий санъати тарихи.

Ўзбекистон тасвирий санъати тарихи фани предмети, назарий-методологик асослари; Ибтидоий жамоа даври тасвирий санъати; шаҳар маданияти ва дастлабки ўзбек давлатчилигининг шаклланиш даври тасвирий санъати; Ахмонийлар даври тасвирий санъати; антик давр тасвирий санъати (Грек-Бақтрия маданияти); Кушон даврида Ўрта Осиё тасвирий санъати; илк ўрта асрлар тасвирий санъати (V-VIII асрлар); Турк хоқонлиги даври тасвирий санъати; Ислом дини фалсафаси ва унинг тасвирий санъатдаги роли; IX-XIII асрларда Ўзбекистон тасвирий санъати; Амир Темур даври тасвирий санъати; Темурийлар даври санъати; Шайбонийлар даври тасвирий санъати; Аштархонийлар даври тасвирий санъати; XVIII-XIX асрлар даври Ўзбекистон тасвирий санъати; XVIII-XIX асрлар Бухоро амирлиги даври тасвирий санъати; XVIII-XIX асрлар Хива хонлиги даври тасвирий санъати; XIX асрнинг охири XX бошлари Ўзбекистон тасвирий санъати; 1900-1920, 1920-30 йиллар Ўзбекистон тасвирий санъати; 1930-1950 йиллар Ўзбекистон тасвирий санъати; 1950 йиллар иккинчи ярми Ўзбекистон тасвирий санъати; 1960-1970 йиллар Ўзбекистон тасвирий санъати; 1980 йиллар Ўзбекистон тасвирий санъати; мустақиллик даврида Ўзбекистон тасвирий санъати.

7.5.3.2. Чизматасвир:

одам бош суяги уч тамондан кўриниши (гипс модел), одам боши кесма шакли (гипс модель), гудон бош қисми (гипс модел), эркак бош тасвири (гипс модел), аёл бош тасвири (гипс модель), эркак боши елкаси билан (гипс модель), эркак боши мураккаб ҳолатда (гипс мадел), аёл боши мураккаб ҳолатда (гипс мадел), эркак портрети, аёл портрети, эркак тана аъзолари (қўл, оёк), аёл тана аъзолари (қўл, оёк), турган эркак ярим қомати либосда, турган эркак ярим қомати либоссиз, эркак ярим қомати мураккаб ҳолати либосда, эркак ярим қомати мураккаб ҳолати либоссиз, ўтирган эркак ярим қомати либосда, ўтирган эркак ярим қомати либоссиз, турган аёл ярим қомати либосда, турган аёл ярим қомати либоссиз, аёл ярим қомати мураккаб ҳолати либосда, аёл ярим қомати мураккаб ҳолати либоссиз, ўтирган аёл ярим қомати либосда, ўтирган аёл ярим қомати либоссиз, турган эркак тўлиқ қомати либосда, турган эркак тўлиқ қомати либоссиз, эркак тўлиқ қомати мураккаб ҳолатда либосда, эркак тўлиқ қомати мураккаб ҳолатда либоссиз, турган аёл тўлиқ қомати либосда, турган аёл тўлиқ қомати либоссиз, аёл тўлиқ қомати мураккаб ҳолатда либосда, аёл тўлиқ қомати мураккаб ҳолатда либоссиз, иккита одам қомати содда ҳолати либосда, иккита одам қомати содда ҳолати либоссиз, иккита одам қомати мураккаб ҳолати либосда, иккита одам қомати мураккаб ҳолати либоссиз.

Чизматасвир тасвирий санъатнинг асоси; чизматасвирнинг предмети ва методи, тасвирий ўқишнинг асоси, фазовилийлик, перспектива, пропорция тушунчалари, тасвирланаётган предметнинг ва предмет гуруҳларининг шакли ва ҳажми; тасвирда актив ва пассив методлар; тасвир воситалари ва чизиш усуллари; тўғри жойлаштириш, қуриш, одам бошидаги катта қисмларнинг нисбатини қуриш юз қисмларини пропорцияга мос жойлаштириш бошнинг анатомик ечимини топиш кийимдаги фигуранинг чизмалари, драпировка ёрдамида чизиш, тасвир этилаётган фигуранинг бадиий ечими; чизмалардан бирликка бориш методи; предметларнинг фазоликдаги график тасвирини перспектив қисқартириш қонуни; тусли перспектива қонунлари; ёруғлик-тусли графика усуллари; акс этиш қонунлари; инсонни биомухитда тасвирлашнинг график усуллари; тасаввур этиш асосида график фазовийликни яратишга композицион ёндашиш; ҳаёлан яратилган фазовийлик ва объектлар; кўриш орқали ва ҳаёлан тавирлаш; чизматасвирнинг графикли воситалари; графикли техникаларнинг турлари; графиканинг (чизиқ, штрих, доғ) ифодали воситалари; чизматасвирнинг турлари ва хилма- хил технологиялари; текисликда ҳажмли буюмларни қуриш; перспективанинг турлари ва қонунлари; пластика ва унинг қонуниятлари; графикада композициянинг асосий қонунлари; графикада композициянинг воситалари ва турлари; чизматасвирнинг турли мактаблари (академик, этюдли, импрессион ва ҳ.); графикада шакилл ечимининг қонуниятлари; амалий санъат ва графиканинг замонавий технологиялари; графикли тасвирлар учун асос материаллар (қогоз, мато, картон, ва ҳ.); чизматасвирнинг турли техникалари; замонавий графикли технологиялар; меъморий ёдгорликларни ва амалий санъат асарларини таъмирлаш лойиҳаларини яратишда чизматасвирнинг турлари; табиатда ишлаш; натурадан чизиш, ёддан чизиш; меъморий манзараларни ва интерьерларни чизиш; бўлажак амалий санъат асарларининг графикли эскизлари;

7.5.3.3. Ҳайкалгарошлик:

одам боши кесма шакли яшаш (гипс модель), гудон бош қисми яшаш (гипс модел), одам бош суяги яшаш (гипс модел), эркак бош тасвири яшаш (гипс модел), аёл боши елкаси билан яшаш (гипс модель), эркак боши мураккаб ҳолатда яшаш (гипс мадел), аёл боши мураккаб ҳолатда яшаш (гипс мадел), эркак портрети яшаш, аёл портрети яшаш, эркак ёки аёл тана аъзолари яшаш (қўл, оёк), турган эркак ярим қомати яшаш либосда, турган эркак ярим қомати яшаш либоссиз, эркак ярим қомати мураккаб ҳолати яшаш либосда, эркак ярим қомати мураккаб ҳолати яшаш либоссиз, ўтирган эркак ярим қомати яшаш либосда, ўтирган эркак ярим қомати яшаш либоссиз, турган аёл ярим қомати яшаш либосда, турган аёл ярим қомати яшаш либоссиз, аёл ярим қомати мураккаб ҳолати яшаш либосда, аёл ярим қомати мураккаб ҳолати яшаш либоссиз, ўтирган аёл ярим қомати яшаш либосда, ўтирган аёл ярим қомати яшаш либоссиз, турган эркак тўлиқ қомати яшаш либосда, турган эркак тўлиқ қомати яшаш либоссиз, эркак тўлиқ қомати мураккаб ҳолати яшаш либосда, эркак тўлиқ қомати мураккаб ҳолати яшаш либоссиз, турган аёл тўлиқ қомати яшаш либосда, турган аёл тўлиқ қомати яшаш либоссиз, аёл тўлиқ қомати мураккаб ҳолати яшаш либосда, аёл тўлиқ қомати мураккаб ҳолати яшаш либоссиз, иккита одам қомати содда ҳолати яшаш либосда, иккита одам қомати содда ҳолати яшаш либоссиз, иккита одам қомати мураккаб ҳолати яшаш либосда, иккита одам қомати мураккаб ҳолати яшаш либоссиз.

ўтирган аёл ярим қомаги ясаш либоссиз, турган эркак тўлиқ қомаги ясаш либосда, турган эркак тўлиқ қомаги либоссиз, эркак тўлиқ қомаги мураккаб ҳолатда либосда, эркак тўлиқ қомаги мураккаб ҳолатда ясаш либоссиз, турган аёл тўлиқ қомагини ясаш либосда, турган аёл тўлиқ қомаги ясаш либоссиз, аёл тўлиқ қомаги мураккаб ҳолатда ясаш либосда, аёл тўлиқ қомаги мураккаб ҳолатда ясаш либоссиз.

Ҳайкалтарошлик предмети ва методи, тасвирий ўқишнинг асоси, фазовийлик, перспектива, пропорция тушунчалари, тасвирланаётган предметнинг ва предмет гуруҳларининг шакли ва ҳажми; тасвирда актив ва пассив методлар; тасвир воситалари ва ясаш усуллари; ҳар бир тасвирланаётган жисм буюмда маделда синчнинг аҳамияти ва ўрни, тўғри жойлаштириш, қуриш, одам бошидаги катта қисмларнинг нисбатини қуриш юз қисмларини пропорцияга мос жойлаштириш бошнинг анатомик ечимини топиш, кийимдаги фигуранинг ясаш, драпировка ёрдамида ясаш, тасвир этилаётган фигуранинг бадий ечими; тасвирлашда яхлитликка бориш методи; предметларнинг фазоликдаги график тасвирини перспектив қисқартириш қонуни; инсонни ички характери тасвирлашнинг ҳайкалтарошликдаги усуллари; тасаввур этиш асосида фазовийликни яратишга композицион ёндашиш; ҳаёлан яратилган фазовийлик ва объектлар; қуриш орқали ва ҳаёлан тасвирлаш; ҳайкалтарошликнинг рельеф турлари ва техникалари; ҳайкалтарошликнинг ифодали воситалари; ҳайкалтарошликнинг турлари ва хилма- хил технологиялари; текисликда ҳажмли буюмларни қуриш; перспективанинг турлари ва услублари; пластика ва унинг хусусиятлар; ҳайкалтарошликда композициянинг турли мактаблари; ҳайкалтарошлик композициясининг воситалари ва турлари; ҳайкалтарошлик турли мактаблари (академик, этюдли, импрессион ва ҳ.); ҳайкалтарошликнинг замонавий технологиялари; ҳайкалтарошликда тасвирлар учун асос материаллар (лой, гипс, шамот, цемент, махсус пластилин ва ҳ.); меъморий ёдгорликларни ва амалий санъат асарларини таъмирлаш лойиҳаларини яратишда ҳайкалтарошликнинг турлари; табиатда ишлаш; ёддан тасвирлаш; меъморий манзараларни ва интерьерларни ясаш; бўлажак ҳайкалтарошлик санъат асарларининг графикли эскизлари ва кичик ҳажмли пластилидан этюдлар;

7.5.4. Ихтисослик фанлари блокнинг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.4.1. Бадий ҳайкалтарошлик композицияси:

композиция тасвирий санъатда бадий ижоднинг пойдевори сифатида; лойиҳалашда бадий асар тизими ва мазмун-моҳияти; архитектура ва эскизларнинг ўзаро боғлиқлиги; композицияда макони қонун-қоидалари; асар ғоясининг яхлит ифодалилиги; ёрқин образларни ишлаб чиқиш; эскизни бажаришда қўлланиладиган воситалар - пластилин, лой, ёғоч, рангли макталлар, кўрғошин, бронза, мед, мрамор, туф, гранит, композиция элементларни бадий воситалар сифатида акс эттириш; тасвирланаётган воқеликнинг ҳаётлийлиги; тасвирни ишонarli талқин этиш; декоратив ва локал шакли эскизлар; атрибут, персонаж ва либосларда образлик; композицион фикрлаш ва маконини ҳис этиш қобилиятлари; композицияда бадийлик, ритм, масштаб, ҳажм ва динамика; шакиллар ечимини умумлаштириш, асарни лойиҳалашда ечимни рўёбга чиқариш; ижодий тасаввурни ривожлантириш омиллари; мураккаб композицияда асар муҳитини ўрганиш; тарихий асардаги персонажлар ва образлар; тарихий жанрдаги колорит; динамика, ритм, макон ўлчамлари; деворий асарда бадий яхлитлик; композицион лойиҳа бажаришда бадий ифодаликка эришиш; декоратив композиция яратишда масштаб ўлчамлари ва текислик; кўп қоматли эскизлари; рельеф асарини яратишда тарихий, замонавий маиший турмуш ашё ва шаклларни қўллаш; кўп планли композиция лойиҳани ишлаш; шакл, ритм, стилизация, пластика ва динамика синтези; панно, фриз, портрет, композиция турлари ва усуллари; композиция маркази; кўп қоматли композиция эскиз яратишда ғоявийликка эришиш.

Ишлаб чиқилган хомаки эскизни масштабга ўгириш; стандарт масштаб ўлчамлари ва уларни қўллаш маҳорати; лойиҳалашда фактурани қўллаш; безак, ашёни, турли текстура ва фактурани ишлатиш; ҳайкалтарошлик асарида драматизм хусусиятларни англаш; асар ғоясини лойиҳалаш шакл усуллари; классик ва замонавий асар композиция

эскизи; моделлаштириш ва чизмалар тайёрлаш, ундаги масштаб ўлчамлари; бажаришдаги ашёлар - картон, коғоз, планшет, бўёқ турлари; мураккаб эскиз шакллари ва жиҳозлари; шакл бериш ва стекда ишлаш, қуйиш, форматировка техник усуллари; эскиз бажаришдаги ашёлар. анималистик ҳайкал, (болалар майдончаси учун); ёдгорлик тахтачаси; декоратив ҳайкал (оромгоҳлар учун); менинг замондошим (кичик хажмда), бадий асарлари ва халқ дostonларига композиция (оромгоҳлар учун), маҳобатли ҳайкал (маълум иншоатга), бюст (маълум иншоатга), иморат учун рельеф, эркин мавзу битирув иши учун,

7.5.4.2. Меъмор маслаҳати:

маҳобатли-декоратив ҳайкалтарошликда иқлим шароитига мос тарзда асарнинг композицион ва пластик ечими; фазовий кенглик, кундузги қуёш ёруғлигининг ҳайкалга таъсири; ҳайкалнинг бадий ифода воситаси эканлиги ва тамошабинга психологик таъсири; асар ечимини аниқлаш; маҳобатли асарларнинг умумий кўриниш даражаси; асарни меъморий муҳитга мослаш асослари; перспективада меъморий муҳитни яратишда реалистик тасвирлаш; маҳобатли майдонда транспорт муаммоси; майдон, ҳиёбон ансамблларида ҳайкалтарошлик асарлари синтези; жамоа бинолари меъморчилигида санъат синтези муаммосини ечиш асослари; ҳайкалтарошлик асарларини меъморий-лойиҳалаштириш; маҳобатли ва декоратив ҳайкалтарошликда асарнинг умумий ечимини топиш.

Меъморчилик ҳақида тушунча бериш, генплан, масштаб ҳақида тушунча бериш. меъморчилик ва ҳайкалтарошликнинг боғлиқлиги, анималистик ҳайкалтарошлик, макет ясаш услублари ва хомашёлар, анималистик ҳайкал, меъморий чизмаларнинг композиция билан мувофиқлиг, ёдгорлик тахтачаси уй музейларга бағишлаб, эркин мавзу шаҳар ҳиёбонларида декоратив ҳайкаллар ва уларнинг лойиҳаси, лойиҳа графикаси ва ландшафт тўғрисида тушунча, декоратив ҳайкал (оромгоҳлар учун), лойиҳалаштиришнинг босқичлари, контраст, мутаносиблик (пропорция) ҳақида тушунча, бадий асарлари, халқ дostonлари ва замонавий ёзувчилар асарларига композиция (оромгоҳлар учун), меъморчиликда маҳобатли ҳайкалтарошликнинг ўрни, меъморчиликда ритм, ансамбль тушунчалари, маҳобатли ҳайкал (маълум объектга), рельеф тўғрисида тушунча, иморат учун рельеф, эркин мавзу, диплом композициясининг меъморий жойлашуви.

7.5.5. Танлов фанлари

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанлари рўйхати ва уларнинг дастурлари ОТМ Кенгаши томонидан белгиланиб, талабалар уларнинг ичидан қизиқиш ва мойилликларига мос келадиганларини танлаб ўқийдилар.

7.5.6. Малака амалиёти

Танишув амалиёти:

табиат манзаралари, меъморий ёдгорликлар, ҳайвонот олами турларини тасвирий ифодалаш; драматик асарларга хос тарихий ва замонавий объектларни ўрганиш; кутубхоналарда амалий иш бажариш; табит кўйнида ҳайвонот боғида улардан хомак чизгилар этюдлар қилиш ва шу асосида иншоатлар лойиҳалашда маиший ва тарихий амалий санъат жиҳозларини ўрганиш ва натурал атрибутлар асосида маълумотлар тўплаш.

Ишлаб чиқариш амалиёти:

лойиҳалаш жараёнида, бадий асар ишлаб чиқариш компанияларида ўқув-амалий ишлар олиб бориш; тажрибали рассомлар раҳбарлигида ҳайкаллар рельефлар ишларида қатнашиш; маҳобатли ҳайкалтарошлик техникаси ва замонавий механизмлардан фойдаланиш; мураккаб конструкция шакллари яратиш ва шаблонлар тузиш; ҳайкалтарошлик маҳсулотларини яратишда конструктив изланиш; декоратив безаш технологияларидан фойдаланиб ишлаш.

Битирув олди амалиёти:

битирув иши мавзуси бўйича маълумот тўплаш: фото ва ёзма маълумотлар, архив маълумотлари, бинолар билан танишув, бино режалари, чизматасвир, ҳайкалтарошлик, эскизлар, кораламалар, этюдлар; кўшимча равишда маҳсул фанлар бўйича мутахассис ва

беvosита диплом иши раҳбари билан ишлаш; тўпланган маълумотларни битирув ишига қўшиш учун тайёр ҳолга келтириш.

7.5.7. Битирув иши

Битирув иши мавзулари соҳанинг ривожланиш истикболи ва фан, таълим, техника, технология, санъат ва маданиятдаги замонавий ютуқлар ҳамда кадрлар тайёрлашда буюртмачиларининг талабларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасасининг бакалаврлар тайёрловчи кафедраси томонидан белгиланади.

Битирув иши мавзулари ижодий, лойиҳавий ёки бадиий - илмий йўналишида бўлиши ҳам мумкин.

Битирув иши топшириғи, одатда талабаларга учинчи курс тугаганидан кейин берилади.

Битирув иш умумқасбий ва ихтисослик фанларини ўзлаштирганлик даражаси бўйича тўртинчи курсда, шунингдек унинг бажарилиши учун ушбу стандарт томонидан белгиланган вақт давомида бажарилади.

8. Бакалаврият таълим дастурини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар

8.1. Бакалаврият таълим дастурини ўзлаштирилишига белгиланган умумий талаблар

8.1.1. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ республика иқтисодиёти ва ижтимоий тармоқлари, бошқарув ва хўжалик юритиш субъектлари учун фундаментал, айниқса, юқори ва инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўникмаларга эга бўлган кадрлар эҳтиёжини ҳисобга олиши керак.

ОТМлар таълим дастурини фан, таълим, техника, маданият, санъат, иқтисодиёт, технология ва ижтимоий соҳа ривожланишини ҳисобга олган ҳолда мунтазам равишда янгилаб туриши керак.

8.1.2. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ томонидан битирувчиларнинг умуммаданий компетенцияларини (ижтимоий ўзаро таъсир, ўз-ўзини ташкил қилиш ва бошқариш, тизимий-фаолият тавсифидаги компетенцияларни) шакллантиришдаги имкониятлари аниқланган бўлиши керак. ОТМ ўзининг ижтимоий-маданий муҳитини шакллантиришга, шахснинг ҳар томонлама ривожланиши учун зарур бўлган шароитларни яратишга масъул.

ОТМ ўқув жараёнини ижтимоий-тарбиявий ривожлантиришга, талабаларнинг ижтимоий ташкилотлар ишида, спорт ва ижодий тўғаракларда, талабаларнинг илмий жамиятларида иштирокига кўмаклашиши керак.

8.1.3. Компетентли ёндашувни амалга ошириш, ўқув жараёнида машғулотларнинг фаол ва интерфаол (компьютер симуляторлари, ишбилармонлар ўйини, муайян вазиятларни кўриб чиқиш ва ҳ.к.) шакллари ўтказиш, талабаларнинг касбий кўникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш мақсадида аудиториядан ташқари иш билан биргаликда жаҳон педагогик амалиётида қўлланиладиган замонавий педагогик технологиялар, ўқитишнинг самарали стратегиялари, методлари ва услубларини кенг қўллаш назарда тутилиши керак.

Фаол ва интерфаол шаклларда ўтказилаётган машғулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талабалар контингенти хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан аниқланади. Талабаларнинг академик гуруҳлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Фан мавзуларининг камида 25 фоизи мустақил таълим тарзида ўзлаштирилиши керак.

8.1.4. Талабалар ўқув юкмасининг максимал ҳажми таълим дастурига ОТМ томонидан қўшимча белгиланадиган факультатив фанларни ўзлаштириш бўйича аудитория ва аудиториядан ташқари (мустақил) таълим билан биргаликда ҳафтасига 54 академик соатдан ошмаслиги керак.

8.1.5. OTM талабалар учун ўқиш дастурини, бўлиши мумкин бўлган индивидуал таълим дастурларини ишлаб чиқишни инobatга олган ҳолда, шакллантиришда реал иштирок этиш имкониятини таъминлашга масъул.

8.1.6. Ўқув дастурини шакллантиришда OTM талабаларни уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари билан таништиришга, талабалар учун танлов фан(модул, курс)лари мажбурий эканлигини тушунтириши керак.

8.1.7. Талабаларда билим, амалий малака ва кўникмаларни тўлиқ шакллантириш учун OTM таълим дастури ўқув фанлари (модуллари) бўйича лаборатория ишлари ва амалий машғулотларни қамраб олиши керак.

8.2. Таълим дастурини татбиқ этилиши

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури аккредитацияланган олий таълим муассасаларида ривожланаётган таълим технологияларидан, ахборот-коммуникация технологияларидан ва таълимнинг замонавий техника воситаларидан фойдаланиб амалга оширилади.

Хорижий тилларни талабалар томонидан ўзлаштирилишига ҳамда педагоглар томонидан ўқитилишига эътибор устувор бўлмоғи ва шароит яратилиши керак.

Малака амалиёти замонавий корхоналарда, ташкилотларда ва ИТИ ларида ўтказилади, улар талабаларни амалиёт дастурларида кўзда тутилган иш жойлари билан таъминлашлари керак.

Ўқиш даврида талаба камида иккита Давлат аттестацияларини (гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий ва чет тили фанларидан) топширади ва битирув иши (лойҳаси) ни ҳимоя қилади. Давлат аттестацияси мос интеграллашган курслар бўйича ўқув жараёни тугаллангандан кейин топширилади.

8.3. Малака амалиётини ташкил этиш талаблари

Амалиётлар бакалаврият таълим дастурининг мажбурий қисми ҳисобланади. Амалиётлар танишув, ишлаб чиқариш машғулотлари кўринишида бўлиб, талабаларнинг касбий-амалий тайёргарланганлигига бевосита йўналтирилган бўлади. Бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури – танишув, ишлаб чиқариш ва битирув олди амалиётларини ўз ичига олади.

Амалиёт натижаси ва ҳисоботи баҳолаш мезонлари асосида баҳоланади.

Ўқишнинг биринчи ва иккинчи йилларида ўтказиладиган амалиётлар табиат кўйнида расм чизиш, табиат шайлларини ўрганиш, замонавий ва тарихий обидаларни ўрганиш, кутубхоналарда ишлаш, хайвонат боғларида хайвоно олаини яқиндан урганиш, биноларни безашда иштирок этиш, кузатувчанлик қобилиятини сайқаллаш, табиат шакллариининг ўзига хос томонларини тасвирлаш ҳамда ушбу хусусиятларни тасвирлаш учун мос келувчи тасвирлаш техникасини қўллаш, табиат шакллариини стилизациялаштириш **кўникмаларини эгаллашга мўлжалланган.**

Амалиётни ўтказиш муддатлари ўқув режаси билан аниқланади. Амалиёт тугагандан сўнг комиссия олдида ҳисобот берилади. Баҳолаш шакли ўқув режасида белгиланади.

Ўқишнинг учинчи йилида ўтказиладиган амалиёт биноларда бадий асар яратиш компанияларида амалий ишлар олиб бориш, тажрибали маҳобатчи ҳайкалтарошлар билан ишлаш, ҳайкалтарошлик техникаси ва механизмлардан фойдаланиш, мураккаб лойиҳалашда эскиз вариантларни яратиш, картон, бино масштабини аниқлаш ва режа нусха олиш, биноларни лойиҳалашда иштирок этиш ва безаш **кўникмаларини эгаллашга мўлжалланган.**

Ўқишнинг тўртинчи йилида ўтказиладиган амалиёт битирув иши учун материал тўплаш, махсус фанлар бўйича мутахассислар билан ишлаш, битирув иши раҳбари билан ишлаш, битирув иши мазуси учун материалларни тайёрлаш **кўникмаларини эгаллашга мўлжалланган.**

Талабаларнинг илмий(ижодий)-тадқиқот иши амалиётнинг бир бўлагини ташкил қилиши мумкин. Илмий(ижодий)-тадқиқот иши битирувчиларда касбий компетенцияларни шакллантириш ва мустахкамлашга қўмаклашади. У талабани 6-семестрдан кафедранинг илмий ишида албатта иштирок этишини, курс ишларини илмий ва лойихавий мавзулар бўйича бажаришини ва ҳимоя қилишини, талабанинг талабалар илмий жамияти йўналиши бўйича илмий ишда иштирок этишини ва битирув ишини кафедранинг илмий мавзуси бўйича бажаришини назарда тутди.

Талабалар илмий(ижодий)-тадқиқот ишининг ташкил қилинишида ОТМ томонидан қуйидагилар билан таъминланиши керак:

– курс ишларининг ҳар йили янгиланадиган мавзулари ҳақида талабаларни ўз вақтида хабардор қилиш;

– мутахассис чиқарувчи факультет (кафедра) нинг илмий мавзуси бўйича талабаларни илмий(ижодий)-тадқиқот ишларини бажаришлари учун лаборатория(устохона)ларда иш жойлари билан таъминлаш;

– ОТМ нинг АРМ ида мустақил илмий(ижодий)-тадқиқот ишини олиб бориш имкониятини яратиш;

– талабалар илмий жамиятининг конференцияларини ташкил қилиш;

– талабалар илмий конференцияси ғолибларига мамлакатнинг бошқа ОТМ ларига маърузалар билан чиқиш имкониятларини яратиш.

8.4. Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш бўйича талаблар

Бакалавриат таълим дастурини амалга оширишда ўқитилаётган фан бўйича таянч маълумотга эга бўлган, билим, малака ва кўникмага эга бўлган юқори малакали ўқитувчилар, фан номзоди ва доцентлар, фан доктори ва профессорлар, шунингдек тажрибага эга бўлган юқори малакали мутахассис ва амалиётчилар жалб этилиши керак.

Бакалавриат ўқув жараёни илмий-педагогик, илмий ёки илмий-методик фаолият билан шуғулланаётган кадрлар билан узлуксиз таъминланиши керак.

Таълим жараёнига амалдаги тегишли тармоқ ташкилотлари, корхоналари ва муассасаларининг раҳбарлари ва етакчи мутахассислари жалб этилиши мумкин.

Бакалавриат таълим дастурини амалга оширишга жалб этиладиган профессор-ўқитувчилар ҳар 3 йилда малакаларини ошириб боришлари керак.

8.5. Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари

Таълим дастури таълим дастурининг ҳамма ўқув курслари, фанлари (модуллари) бўйича ўқув-методик ҳужжатлар ва материаллар билан таъминланиши керак.

Таълим дастурининг амалга оширилиши ҳар бир талаба таълим дастуридаги фан (модул)ларнинг тўлиқ рўйхати бўйича шаклланадиган маълумотлар базаси ва АРМ фондидан фойдаланиш ҳуқуқи билан таъминланиши керак.

Таълим дастури бўйича ҳар бир талаба ўрнатилган меъёрларга мос равишда таълим дастурига кирувчи ҳар бир фан бўйича ўқув ва ўқув-методик чоп этилган ёки электрон нашрлар билан таъминланиши керак.

АРМ нинг асосий фонди фанлар бўйича охириги 10 йилда (гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар – охириги 5 йилда) чоп этилган ўқув адабиётларининг босма ёки электрон нашрлари билан тўлдирилган бўлиши керак.

Ўқув адабиётидан ташқари қўшимча адабиёт фонди расмий маълумотнома-библиографик ва даврий нашрларни ўз ичига олиши керак.

Таълим дастурини тўлиқ амалга ошириш учун ОТМ нинг АРМ да таълим йўналишининг ўқув режасида келтирилган фанлар бўйича яратилган адабиётлар, ўқув-методик қўлланмалар (камида ҳар 6 нафар талабага 1 та адабиёт) бўлиши керак.

Мамлакатимиздаги ва чет элдаги олий таълим, муассасалари, корхоналари ва ташкилотлари билан оператив равишда ахборот алмашиш, замонавий касбий маълумотлар

базалари, ахборотлар ва кидирув тизимларидан фойдаланиш имконияти билан таъминланган бўлиши керак.

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадиий) таълим йўналиши бўйича бакалаврни тайёрлаш жараёнида асосан қуйидаги педагогик технологиялар ва ўқитиш методларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ:

- ўқитишнинг интерфаол методи;
- муаммоли ўқитиш технологияси;
- ўйинли технологиялар;
- танқидий фикрлаш ривожланишининг педагогик стратегиялари;
- шахсий йўналганлик асосидаги педагогик технологиялар;
- ўқув жараёнини самарали бошқариш ва ташкил қилиш асосидаги педагогик технологиялар;
- ўқитишни дифференциациялаш;
- ўқитишни индивидуаллаштириш технологияси;
- дастурий ўқитиш технологияси;
- ўқитишнинг комплекс методлари (лойихавий метод, тармоқли режалаштириш методи, аклий хужум, ассоциограммалар методи ва ҳ.к.).

8.6. Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси бўйича талаблар

Бакалавр тайёрлашнинг таълим дастурини амалга оширувчи ОТМ ўқув дастурида назарда тутилган маъруза, амалий, семинар, лаборатория машғулоти хамда курс иши, амалий ва илмий-тадқиқот ишларини бажариш учун санитария-гигиена, ёнғинга қарши қоидалар ва меъёрларга мос келадиган моддий-техника базасига эга бўлиши керак.

Бакалавр таълим дастурини амалга ошириш учун ОТМ нинг минимал зарур бўлган моддий-техник базаси:

- маъруза аудиториялари;
- семинар ва амалий машғулоти аудиториялари;
- илмий-тадқиқот ишини ўтказиш учун лабораториялар;
- ўқув машғулотида кўргазмали материалларни намойиш қилиш учун турли хил аппаратуралар;
- амалий машғулоти ва лаборатория ишларини ўтказиш учун ўқув дастурига мос асбоб-ускуна ва жиҳозлар;
- илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш учун зарур лаборатория жиҳозлари;
- интернет тармогидан фойдаланиш учун глобал тармоққа уланган компьютер синфлари;
- семинар машғулоти ишларини ўтказиш хамда чет тилини ўрганиш бўйича лингафон синфлари билан таъминланган бўлиши керак.

9. Бакалаврни тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасаси фаолиятини баҳолаш

9.1. Бакалаврият йўналишлари бўйича кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилиш қуйидагилардан иборат:

ички назорат ОТМ томонидан амалга оширилади. Ички назорат олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланган назоратнинг рейтинг тизими тўғрисидаги Низом асосида ўтказилади;

яқуний давлат назорати давлат таълим стандартига мувофиқ фанлар бўйича яқуний давлат аттестацияси ва бакалавр битирув иши ҳимоясини ўз ичига олиб, ўрнатилган тартибда амалга оширилади;

давлат-жамоат назорати олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи, жамоат ташкилотлари ва кадрлар буюртмачилари томонидан белгиланган тартибда ўтказилади;

ташқи назорат Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

9.2. Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг фаолиятини баҳолаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 10 февралдаги 21-сонли қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан ўтказиш тартиби тўғрисида Низом”га мувофиқ тартибга солинади.

9.3. ОТМ томонидан талабалар компетентлигини баҳолаш ва назорат қилиш тизими уларнинг бўлажак касбий фаолиятига максимал яқин бўлиши учун шароитлар яратилиши керак. Бунинг учун муайян фан ўқитувчиларидан ташқари ташқи экспертлар сифатида иш берувчилар, турдош фанлардан дарс берувчилар ва бошқалар бу жараёнга фаол жалб этилиши керак.

9.4. Якуний давлат аттестацияси бакалавр битирув иши ҳимоясини ўз ичига олади.

Битирув ишининг мазмуни, ҳажми ва тузилмасига бўлган талаблар битирувчиларнинг якуний давлат аттестацияси ўтказиш ҳақидаги Низом асосида белгиланади.

9.5. Олий таълим муассасаси:

- ушбу стандартдаги талабларга риоя қилиниши;
- профессор-ўқитувчилар таркиби ва ўқув-ёрдамчи ходимлар малакавий талабларга тўла мос келиши;
- ҳар бир фан дастурида назарда тутилган ўқув-методик адабиётлар, ўқув-услугий мажмуалар, шунингдек, мустақил таълим ва мустақил тайёргарлик учун материаллар билан таъминланганини;
- ўқув жараёнининг моддий-техникавий таъминланганини учун тўла масъулдир.

10. Эслатма

10.1. Олий таълим муассасасига:

– ушбу стандартда назарда тутилган минимал мазмунни таъминлаган ҳолда талабанинг ҳафталик максимал юкламасини оширмасдан ўқув материални ўзлаштиришга ажратилган соатлар ҳажмини ўқув фанлари блоклари учун 5% оралигида, блокка кирувчи ўқув фанлари учун 10% оралигида ўзгартириш;

– ўқув фанлари мазмунига фан, техника ва технологияларнинг ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ўзгартиришлар киритиш ҳуқуқи берилади.

Талаба битирув ишининг мавзуси ОТМ буйруги билан расмийлаштирилади.

10.2. Курс ишлари муайян ўқув фаолиятининг бир тури сифатида кўрилади ва ушбу ўқув фанини ўзлаштириш учун ажратилган соатлар чегарасида бажарилади.

10.3 ДТС ни билиш профессор-ўқитувчилар таркибини танлов асосида саралаш шартларидан бири ҳисобланади.

10.4. 5151100 – *Ҳайкалтарошлик (бадиий)* бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ҳафталик аудитория ўқув юкламаси – 32 соат бўлган структура асосида ишлаб чиқилади.

11. Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати

11.1. ДТС ўрнатилган тартибда тасдиқланиб, “Ўзстандарт” агентлигида давлат рўйхатидан ўтгандан кейин амал қилиш муддати - камида 5 йил.

11.2. Давлат бошқарувининг ваколатли органлари томонидан давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш, такомиллаштириш ва жорий этиш тўғрисида янги тартиб-қоидалар қабул қилинса ДТС нинг амал қилиш муддати ўзгариши мумкин.

**5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) таълим йўналиши бўйича
таълим дастурининг тузилиши**

Т/р	Фанлар блоклари, фанлар ва фаолият турларининг номлари	Умумий юкламанинг ҳажми соатларда
1.00	Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар	1704
2.00	Математик ва табиий-илмий фанлар	734
2.01	Информатика, ахборот технологиялари ва компьютер графикаси	284
2.02	Экология ва ҳаётий фаолият хавфсизлиги	190
2.03	Пластик анатомия	130
2.04	Перспектива	130
3.00	Умумқасбий фанлар	3672
3.01	Тасвирий санъат умумий тарихи	300
3.02	Чизматасвир	1630
3.03	Ҳайкалтарошлик	1676
3.04	Танлов фанлари	66
4.00	Ихтисослик фанлари	734
4.01	Бадий Ҳайкалтарошлик композицияси	220
4.02	Меъмор маслаҳати	440
4.03	Танлов фанлари	74
5.00	Қўшимча фанлар	510
	Жами	7344
	Малака амалиёти	756
	Битирув иши	270
	Аттестация	1026
	Жами	2052
	ҲАММАСИ	9396

Эслатма: Ушбу таълим дастурининг фанлар таркибига ва уларнинг умумий юкламалар ҳажмига Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши мумкин.

Библиографик маълумотлар

УДК: 002:651.1/7

Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар: декоратив ҳайкалтарошлик, дастгоҳли ҳайкалтарошлик, маҳобатли ҳайкалтарошлик, кичик пластика, жанр, йўналиш, бюст, мемориал тахтаси, ёдгорлик тахтаси, капителли, рельеф, борельеф ва горельеф, шаклларнинг пластик ечими, композиция, компоновка, перспектива, умумийлик, яхлитлик, постановка, стек, каркас, пақля, совус, сангина, ретуш, пропция, планшет, қоралама, эскиз, динамика, симметрия, ассиметрия, ритм, шакл, ўлчам, ҳажм, фазовий тасаввур, фазовий чуқурлик, этюд, фактура, колорит.

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари

ИШЛАБ ЧИҚУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш маркази

Директор Б.Х.Рахимов

2014 йил « 12 » 02

М.Ў.

Камолитдин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти

Ректор Х.Р.Аминов

2014 йил « 11 » 02

М.Ў.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Бадий Академияси

ТМ ва ИЁБИББ А.Порсов

2014 йил « 15 » 02

М.Ў.

Тошкент архитектура ва қурилиш институти

Ректор Т.А.Низомов

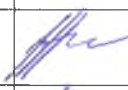

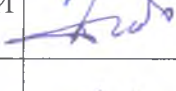

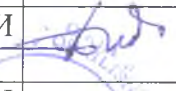

2014 йил « 15 » 02

**ЎЗСТАНДАРТ АГЕНТЛИГА
СТАНДАРТЛАСТИРИШ, ДАВЛАТ
НАЗОРАТИНИ МУВОФИҚЛАШТИРИШ ВА
АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ
ЎЗГАРТИРИШ БЎСҚАРМАСИ**

**Ижодий гуруҳ раиси ва аъзолари
Ижодий гуруҳ раиси ва ўринбосари**

Ижодий гуруҳ раиси	О.Касимов	Ўқув ишлари бўйича проректор	
Ижодий гуруҳ раиси ўринбосари	Ў.Саидов	Кафедра мудири	

Ижодий гуруҳ аъзолари

Т/р	Ўқув фанлари (курслар)нинг номи	Таянч ОТМдан		Турдош ОТМдан, асосий кадрлар истеъмолчиларидан	
		Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо	Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо
3.	Умумкасбий фанлар				
3.1	Тасвирий санъат умумий тарихи	Ч.Х.Ганиева санъатшунослик каф катта ўқитувчиси		С.Булатов ТДПУ профессор	
3.2	Чизматасвир	И.Жабборов профессор академик,		С.Булатов ТДПУ профессор	
3.3	Хайкалтарошлик	И.Жабборов профессор академик,		С.Булатов ТДПУ профессор	
3.4	Ашёда ишлаш. Хаёт фаолият ҳавсизлики	У.Курязов кафедра доцент		Д.А.Назилов ТАҚИ профессор	
4.	Ихтисослик фанлари				
4.1	Композиция	И.Жабборов профессор академик,		Д.А.Назилов ТАҚИ профессор	
4.2	Меъмор маслахати	М.Ярашева хайкалтарошлик каф ўқитувчи		Д.А.Назилов ТАҚИ профессор	

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
HAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

5151100-Ҳайкалтарошлик (бадий) бакалаврият таълим йўналишининг
 Давлат таълим стандарти
 Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги
 Давлат тест марказида экспертизадан ўтказилди.

Бошқарма бошлиғи в.в.б. _____

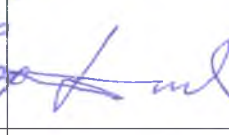

Б. Назаров

2014 йил « 15 » июль _____

Эксперт гуруҳлари аъзолари:

Ф.И.Ш.	Лавозими	Имзо
Булатов Саидохбор Собитович	Иж. кат. ТДПУ Олий сон ва ушн ўқитиш мет. нар. муф.	
Назимов Додо Авазович	ТАҚМ Рас.м. рақобатсиз ва ҳайкалтарошлик муф. нар.	
Ширванов З.З.	ДМ баш. эк.	

O'ZSTANDART AGENTLIGA
 STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
 NAZORATIN, MUVOFIQLASHTIRISH VA
 AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
 IJROY ETISH BOSH BURETAS

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 253-сонли буйруғи асосида Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институтида қайта ишлаб чиқилган Давлат таълим стандартлари ва ўқув режаларининг турдош
ОТМлар билан
КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

Тошкент ш.

« 14 » 02 2014 йил

Қатнашдилар: Ҳ.Р.Аминов - Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти ректори, А.Порсоев - Ўзбекистон Бадий Академияси ТМ ва ИЁБИ бўлими бошлиғи, О.Касимов - Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти ўқув ишлари бўйича проректори, Қ.Қодиров - Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти ЎУБ бошлиғи, Р.Норчаев-Дизайн факультети декани, А.Юсупов-Тасвирий санъат факультети декани, С.С.Жураева-Амалий санъат факультети декани, Тугизов Ш.Х. - М.Улугбек номли Самарқанд Давлат Архитектура Қурилиш институти “Дизайн” кафедраси мудири, У.А.Ваҳидова - ТТЕСИ “Либос” дизайни кафедраси мудири, М.Р.Бородин - ТАҚИ “Атроф-муҳит дизайни” кафедраси мудири, Э.Х.Хаитов - Дастгоҳли рангтасвир кафедраси мудири, К.Нишонова-Музейшунослик кафедраси мудири, Д.Т.Курязова - Тасвирий санъат тарихи ва назарияси кафедраси мудири, Ф.З.Атаханова - Либос дизайни кафедраси мудири, Б.Ходжиметов-Китоб графикаси ва миниатюра кафедраси мудири, А.Ўринов-Театр беағи санъати кафедраси мудири, Ф.Тошмухаммедов-Бадий кулол кафедраси мудири, М.Исақова - Интерьер дизайни кафедраси мудири, Ш.Жуманиязов-Маҳобатли рангтасвир кафедраси мудири, А.Умаров-Информатика ва менежмент кафедраси мудири, А.Р.Мустаев-Реклама ва амалий графика кафедраси мудири, Ашуров Н.- Касбий таълим ва педагогика кафедраси мудири, Д.Жуманиёзова-Ижтимоий фанлар кафедраси мудири, Ф.Маннопов-Чизматасвир кафедраси мудири, Р.Худойбергандов-МРДИ ўқув-услубий кенгаш раиси.

Кун тартиби:

Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти томонидан тайёрланган қуйидаги бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари Давлат таълим стандартлари ва ўқув режалари муҳокамаси:

1. 5111000 - Касб таълими (5150800 - Рангтасвир (дастгоҳли))
2. 5111000 - Касб таълими (5150900-Дизайн (либослар ва газламалар))
3. 5111000 - Касб таълими (5150900-Дизайн (интерьер))
4. 5150200 - Санъатшунослик (тасвирий ва амалий санъат)
5. 5150200 - Санъатшунослик (музей иши ва маданий мерос объектларини сақлаш)
6. 5150800 - Рангтасвир (дастгоҳли)
7. 5150800 - Рангтасвир (маҳобатли)
8. 5150800 - Рангтасвир (фильмнинг тасвирий ечими)
9. 5150800 - Рангтасвир (театр беағи)
10. 5150900 - Дизайн (либослар ва газламалар)
11. 5150900 - Дизайн (интерьер)
12. 5150900 - Дизайн (реклама ва амалий графика)
13. 5150900 - Дизайн (компьютер графикаси ва бадий фото)
14. 5151000 - Дастгоҳ ва китоб графикаси
15. 5151000 - Графика (хаттотлик ва миниатюра)
16. 5151100 - Хайкалтарошлик (бадий)
17. 5151200 - Амалий санъат (бадий кулолчилик)
18. 5151200 - Амалий санъат (меъморий ёдгорликлар беағини таъмирлаш)
19. 5151200 - Амалий санъат (амалий санъат асарларини таъмирлаш)
20. 5A150204 - Музейшунослик, тарихий-маданий объектларни консервация қилиш, таъмирлаш ва сақлаш
21. 5A151201 - Тасвирий ва амалий безак санъати (монументал безак санъати)

Х.Р.Аминов – Маълумки, Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 13 июлдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 10 июлдаги 199-сонли қарори ижросини таъминлаш тўғрисида”ги 253 – сонли буйруғининг ижросини таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 10 июлдаги 199-сонли қарори асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343-сонли қарорининг 1-иловасига киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларни инобатга олган ҳолда (илова этилаётган наъмунага мувофиқ) бакалаврият таълим йўналишларининг амалдаги давлат таълим стандартлари ва ўқув режаларининг намунавий шаклларини яратиш зарурияти туғилди. ЎзР ОЎМТВнинг 253 – сонли буйруғига биноан Камолитдин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти зиммасига 5111000 - *Касб таълими (5150800 - Рангасвир (дастгоҳли))*, 5111000 - *Касб таълими (5150900-Дизайн (либослар ва газламалар))*, 5111000 - *Касб таълими (5150900-Дизайн (интерьер))*, 5150200 - *Санъатшунослик (тасвирий ва амалий санъат)*, 5150200 - *Санъатшунослик (музей иши ва маданий мерос объектларини сақлаш)*, 5150800 - *Рангасвир (дастгоҳли)*, 5150800 - *Рангасвир (маҳобатли)*, 5150800 - *Рангасвир (театр безаги)*, 5150800 - *Рангасвир (кинофильм тасвирий санъати)*, 5150900- *Дизайн (либослар ва газламалар)*, 5150900- *Дизайн (интерьер)*, 5150900- *Дизайн (реклама ва амалий графика)*, 5150900- *Дизайн (компьютер графикаси ва бадий фото)*, 5151000 - *Дастгоҳ ва китоб графикаси*, 5151000 - *Графика (хаттотлик ва миниатюра)*, 5151100 – *Хайкалтарошлик (бадий)*, 5151200 - *Амалий санъат (бадий кулолчилик)*, 5151200 - *Амалий санъат (меъморий ёдгорликлар безагини таъмирлаш)*, 5151200 - *Амалий санъат (амалий санъат асарларини таъмирлаш)*, таълим йўналишлари бўйича 19та ва 5А150204 -*Музейшунослик, тарихий-маданий объектларни консервация қилиш, таъмирлаш ва сақлаш*; 5А151201 – *Тасвирий ва амалий безак санъати (монументал безак санъати)* магистратура мутахассисликлари бўйича 2та Давлат таълим стандарти ва ўқув режаларини тайёрлаш юқланган эди. Шу жараён қай тарзда кетмоқда, танишиб чиқсак.

О.ҚОСИМОВ– бизнинг ўқув-услубий бўлим томонидан ихтисослик кафедралари мутахассисларини жалб қилган ҳолда мазкур 19 та бакалаврият таълим йўналишлари ва 2та магистратура мутахассислиги бўйича бўйича ДТС ва ўқув режалари ишлаб чиқилди. Юқоридаги таълим йўналишлари бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан қўйилган талаблар инобатга олинди. ДТСларнинг қайта ишлаб чиқилишида: фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий, лаборатория машгулотларига ажратилган юқламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлиги ҳамда малакавий амалиётларни ўтказиш муддатлари тўғри шакллантирилди. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларни ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Қ.ҚОДИРОВ – мен мазкур ДТС ва ўқув режаларини кўриб чиқдим. Мазкур стандартлардаги бакалаврлар ва магистрларга қўйилган талаблар, фанларнинг мазмуни ҳозирги замон талабларига тўлиқ жавоб беради, деб ўйлайман. Ихтисослик фанлари мана шу мутахассисликлар мазмун-моҳиятини тўлиқ очиб беради. Умид қиламанки, ушбу мутахассисликни битирган талабалар, маданиятимиз ва санъатимизни ривожлантириш учун катта ҳисса қўшадилар.

А.ПОРСОЕВ - юқоридаги бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан қўйилган талаблар инобатга олинган ва турдош ОТМлар билан келишилган.

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. Камолитдин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти зиммасига 5111000 - *Касб таълими (5150800 - Рангасвир (дастгоҳли))*, 5111000 - *Касб таълими (5150900-Дизайн (либослар ва газламалар))*, 5111000 - *Касб таълими (5150900-Дизайн*

(интерьер)), 5150200 - Санъатишунослик (тасвирий ва амалий санъат), 5150200 - Санъатишунослик (музей иши ва маданий мерос объектларини сақлаш), 5150800 - Рангтасвир (дастгоҳли), 5150800 - Рангтасвир (маҳобатли), 5150800 - Рангтасвир (театр безаги), 5150800 - Рангтасвир (фильмнинг тасвирий ечими), 5150900- Дизайн (либослар ва газламалар), 5150900- Дизайн (интерьер), 5150900- Дизайн (реклама ва амалий графика), 5150900- Дизайн (компьютер графикаси ва бадийий фото), 5151000 - Дастгоҳ ва китоб графикаси, 5151000 - Графика (хаттотлик ва миниатюра), 5151100 – Хайкалтарошлик (бадийий), 5151200 - Амалий санъат (бадийий кулолчилик), 5151200 - Амалий санъат (меъморий: ёдгорликлар безагини таъмирлаш), 5151200 - Амалий санъат (амалий санъат асарларини таъмирлаш), бакалаврият таълим йўналишлари ва 5A150204 -Музейшунослик, тарихий-маданий объектларни консервация қилиш, таъмирлаш ва сақлаш; 5A151201 – Тасвирий ва амалий безак санъати (монументал безак санъати) магистратура мутахассисликларининг ДТС ва ўқув режалари ЎЗР ОЎМТВнинг 253 – сонли буйруғи асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 10 июлдаги 199-сонли қарори меъёрларига катъий амал қилинган ҳолда ишлаб чиқилган ҳамда асосий кадрлар истеъмолчиси бўлган Бадийий Академиянинг тегишли бўлинмаси мутахассислари томонидан экспертизадан ўтказилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Бадийий Академиянинг мутахассислари томонидан билдирилган таклиф ва фикр-мулоҳазалар ДТСлар мазмунига сингдирилганлиги, шунингдек, қайта ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларда турдош ОТМларининг таклиф ва эътирозлари инобатга олинганлиги қайд этилсин.

3. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиқланиши учун Вазирлик хузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Х.Р.АМИНОВ

**5151100 – Хайкалтарошлик (турлари буйича) бакалавр
мутахассислигининг давлат таълим стандартига берилган**

ТАҚРИЗ

Давр талабларига мос равишда такомиллаштирилган **5151100 – Хайкалтарошлик (турлари буйича)** бакалавр босқичида 4 йилдан кам бўлмаган давр давомида бакалаврада билим олишни таъминлайдиган Давлат таълим стандартларининг тайёрланиши Республикамизда малакали хайкалтарош кадрлар етиштириб беришда муҳим аҳамиятга эга.

Танланган мутахассислик буйича мустақил, ижодий, илмий-тадқиқот, илмий-педагогик бошқарув ва касбий ишлашини белгилайди.

Такомиллаштирилган Давлат таълим стандартлари даражасида малакали rassomлар тайёрлаш мамлакатимиз учун ҳозирги кунда долзарб масала ҳисобланади. Янги педагогик ва ахборот технологиялари ёрдамида фанларни ўқитиш юқори малакали rassomлар тайёрлашда бевосита хизмат қилади.

Мазкур давлат таълим стандартлари жаҳон таълим тизимида энг етакчи мамлакатлар стандартлари тажрибасига асосланиб ишлаб чиқилганлигини таъкидлаш лозим.

5151100 – Хайкалтарошлик (турлари буйича) мутахассислиги буйича таълим олишни таъминлайдиган давлат стандартлари ўз ичига хайкалтарош мутахассислар тайёрлаш учун зарур бўлган янги фанларни киритган. Бу фанлар бакалаврият босқичида аввалги стандартдаги ўтилган фанларни такрорламайди аксинча уларни бойитади ва улар умумий тавсифларда батафсил кўрсатилган, ушбу йўналишлар буйича бакалаврлар тайёргарлиги даражасига қўйилган талаблар, таълим дастурининг тузилмаси ва мазмуни, таълим дастурининг амалга оширилиши бакалаврлар тайёргарлиги сифатининг назорати давлат таълим стандартларида алоҳида келтирилган.

Давлат таълим стандартлари талабларида ўқишнинг меъёрий муддати, касбий фаолият соҳаси ва объектларнинг тавсифи, касбий фаолият турлари ва касбий мослашув имкониятлари кенг ёритилган. Бакалавр тайёрлашга қўйилган талабларда умумий малакавий талаблар, касбий ва ихтисослик буйича бериладиган билимларга, фанлар буйича малака ва қўникмалар ҳосил қилишга мўлжалланган талаблар тўғри қўйилган. Блокларга сезиларли даражада ўзгартиришлар киритилган.

Умуммутахассисликнинг ва ихтисосликнинг интеграллашган курслари замон талабидан келиб чиққан ҳолда танланган ва уларга ажратилган соатлар ҳажми ҳам етарли.

Касбий тайёргарликда интеграллашган курсларга алоҳида эътибор берилган. Хайкалтарош фанларидаги назарий курс, ўрганилаётган соҳа буйича амалий курс, мутахассислик буйича курсларнинг мавжудлиги фанлар ўртасидаги узвийликни таъминлашга хизмат қилади.

Бундан ташқари ушбу давлат таълим стандартлари таълимнинг узвийлиги ва фанлараро интеграллашиш талабларига ҳам жавоб беришини таъкидлаш лозим.

Давлат таълим стандартлари малакавий амалиёт тузилмаси, битирув малакавий ишлари ва магистрлик диссертацияларига берилган талаблар билан яқунланади. Мазкур қоидалар ўзаро боғланган ва бир-бирини тўлдирди.

Ушбу таълим дастурларини амалга оширишда баҳолаш тизимининг аҳамияти катта ва янги педагогик технологиялардан фойдаланиш яхши самара беради.

Ишонамизки, ушбу йўналиш ва мутахассисликлар учун тайёрланган давлат таълим стандартлари замон талабларига жавоб беради ҳамда бакалаврлар ва магистрлар тайёрлашда асосий ҳужжат сифатида қабул қилиш мумкин.

Музейшунослик кафедраси
катта ўқитувчиси:

Ч.Ганиева

(интерьер)), 5150200 - Санъатишунослик (тасвирий ва амалий санъат), 5150200 - Санъатишунослик (музей иши ва маданий мерос объектларини сақлаш), 5150800 - Рангтасвир (дастгоҳли), 5150800 - Рангтасвир (маҳобатли), 5150800 - Рангтасвир (театр беағи), 5150800 - Рангтасвир (фильмнинг тасвирий ечими), 5150900- Дизайн (либослар ва газламалар), 5150900- Дизайн (интерьер), 5150900- Дизайн (реклама ва амалий графика), 5150900- Дизайн (компьютер графикаси ва бадиий фото), 5151000 - Дастгоҳ ва китоб графикаси, 5151000 - Графика (хаттотлик ва миниатюра), 5151100 - Хайкалтарошлик (бадиий), 5151200 - Амалий санъат (бадиий кулолчилик), 5151200 - Амалий санъат (меъморий ёдгорликлар беағини таъмирлаш), 5151200 - Амалий санъат (амалий санъат асарларини таъмирлаш), бакалаврият таълим йўналишлари ва 5A150204 -Музейшунослик, тарихий-маданий объектларни консервация қилиш, таъмирлаш ва сақлаш; 5A151201 – Тасвирий ва амалий безак санъати (монументал безак санъати) магистратура мутахассисликларининг ДТС ва ўқув режалари ЎзР ОЎМТВнинг 253 – сонли буйруғи асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 10 июлдаги 199-сонли қарори меъёрларига қатъий амал қилинган ҳолда ишлаб чиқилган ҳамда асосий кадрлар истеъмолчиси бўлган Бадиий Академиянинг тегишли бўлинмаси мутахассислари томонидан экспертизадан ўтказилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Бадиий Академиянинг мутахассислари томонидан билдирилган таклиф ва фикр-мулоҳазалар ДТСлар мазмунига сингдирилганлиги, шунингдек, қайта ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларда турдош ОТМларининг таклиф ва эътирозлари инобатга олинганлиги қайд этилсин.

3. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиқланиши учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Х.Р.АМИНОВ

**5151100 – Хайкалтарошлик (турлари буйича) бакалавр
мутахассислигининг давлат таълим стандартига берилган**

ТАҚРИЗ

Давр талабларига мос равишда такомиллаштирилган **5151100 – Хайкалтарошлик (турлари буйича)** бакалавр босқичида 4 йилдан кам бўлмаган давр давомида бакалаврада билим олишни таъминлайдиган Давлат таълим стандартларининг тайёрланиши Республикамизда малакали хайкалтарош кадрлар етиштириб беришда муҳим аҳамиятга эга.

Таъланган мутахассислик буйича мустақил, ижодий, илмий-тадқиқот, илмий-педагогик бошқарув ва касбий ишлашини белгилайди.

Такомиллаштирилган Давлат таълим стандартлари даражасида малакали рассомлар тайёрлаш мамлакатимиз учун ҳозирги кунда долзарб масала ҳисобланади. Янги педагогик ва ахборот технологиялари ёрдамида фанларни ўқитиш юқори малакали рассомлар тайёрлашда беvosита хизмат қилади.

Мазкур давлат таълим стандартлари жаҳон таълим тизимида энг етакчи мамлакатлар стандартлари тажрибасига асосланиб ишлаб чиқилганлигини таъкидлаш лозим.

5151100 – Хайкалтарошлик (турлари буйича) мутахассислиги буйича таълим олишни таъминлайдиган давлат стандартлари ўз ичига хайкалтарош мутахассислар тайёрлаш учун зарур бўлган янги фанларни киритган. Бу фанлар бакалаврият босқичида аввалги стандартдаги ўтилган фанларни такрорламайди аксинча уларни бойитади ва улар умумий тавсифларда батафсил кўрсатилган, ушбу йўналишлар буйича бакалаврлар тайёргарлиги даражасига қўйилган талаблар, таълим дастурининг тузилмаси ва мазмуни, таълим дастурининг амалга оширилиши бакалаврлар тайёргарлиги сифатининг назорати давлат таълим стандартларида алоҳида келтирилган.

Давлат таълим стандартлари талабларида ўқишнинг меъёрий муддати, касбий фаолият соҳаси ва объектларнинг тавсифи, касбий фаолият турлари ва касбий мослашув имкониятлари кенг ёритилган. Бакалавр тайёрлашга қўйилган талабларда умумий малакавий талаблар, касбий ва ихтисослик буйича бериладиган билимларга, фанлар буйича малака ва кўникмалар ҳосил қилишга мўлжалланган талаблар тўғри қўйилган. Блокларга сезиларли даражада ўзгартиришлар киритилган.

Умуммутахассисликнинг ва ихтисосликнинг интеграллашган курслари замон талабидан келиб чиққан ҳолда таъланган ва уларга ажратилган соатлар ҳажми ҳам етарли.

Касбий тайёргарликда интеграллашган курсларга алоҳида эътибор берилган. Хайкалтарош фанларидаги назарий курс, ўрганилаётган соҳа буйича амалий курс, мутахассислик буйича курсларнинг мавжудлиги фанлар ўртасидаги узвийликни таъминлашга хизмат қилади.

Бундан ташқари ушбу давлат таълим стандартлари таълимнинг узвийлиги ва фанлараро интеграллашиш талабларига ҳам жавоб беришини таъкидлаш лозим.

Давлат таълим стандартлари малакавий амалиёт тузилмаси, битирув малакавий ишлари ва магистрлик диссертацияларига берилган талаблар билан яқунланади. Мазкур қоидалар ўзаро боғланган ва бир-бирини тўлдиради.

Ушбу таълим дастурларини амалга оширишда баҳолаш тизимининг аҳамияти катта ва янги педагогик технологиялардан фойдаланиш яхши самара беради.

Ишонамизки, ушбу йўналиш ва мутахассисликлар учун тайёрланган давлат таълим стандартлари замон талабларига жавоб беради ҳамда бакалаврлар ва магистрлар тайёрлашда асосий ҳужжат сифатида қабул қилиш мумкин.

Музейшунослик кафедраси
катта ўқитувчиси

Ч.Ғаниева

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) бакалавр мутахассислигининг давлат таълим стандартига берилган

ТАҚРИЗ

5151100 – Ҳайкалтарошлик бакалавр босқичида 4 йилдан кам бўлмаган давр давомида магистратурада билим олишни таъминлайдиган давр талабларига мос равишда такомиллаштирилган Давлат таълим стандартларининг тайёрланиши Республикамизда малакали ҳайкалтарош рассомлар, илмий ижодий, илмий педагогик, юқори салоҳиятли педагог кадрлар етштириб беришда муҳим аҳамиятга эга.

Ҳайкалтарошлик мутахассислик бўйича ижодий, илмий-тадқиқот, илмий-педагогик бошқарув ва касбий ишлашни белгилайди.

Такомиллаштирилган Давлат таълим стандартлари даражасида малакали ҳайкалтарош рассомларни тайёрлаш мамлакатимиз учун ҳозирги кунда долзарб масала ҳисобланади. Янги педагогик ва ахборот технологиялари ёрдамида фанларни ўқитиш юқори малакали ҳайкалтарош рассомларни тайёрлашда бевосита хизмат қилади.

Ушбу давлат таълим стандартлари жаҳон таълим тизимида энг етакчи мамлакатлар стандартлари тажрибасига асосланиб ишлаб чиқилганлигини таъкидлаш лозим.

5151100 – Ҳайкалтарошлик мутахассисликлари бўйича бакалавр таълим олинчи таъминлайдиган давлат стандартлари ўз ичига ҳайкалтарош барча турларини эгаллага малакали ҳайкалтарош рассом мутахассислар тайёрлаш учун зарур бўлган янги фанларни киритган. Бу фанлар олдинги бакалаврият босқичида стандартдаги аввал ўтилган фанларни такрорламайди аксинча уларни бойитади ва улар умумий тавсифларда батафсил кўрсатилган, ушбу йўналишлар бўйича бакалаврлар ва магистрлар тайёргарлиги даражасига қўйилган талаблар, таълим дастурининг тузилмаси ва мазмуни, таълим дастурининг амалга оширилиши бакалаврлар тайёргарлиги сифатининг назорати давлат таълим стандартларида алоҳида келтирилган.

Давлат таълим стандартлари бакалаврда ўқишнинг меъёрий муддати, касбий фаолият соҳаси ва объектларнинг тавсифи, касбий фаолият турлари ва касбий мослашув имкониятлари кенг ёритилган. Бакалавр тайёрлашга қўйилган талабларда умумий малакавий талаблар, касбий ва ихтисослик бўйича бериладиган билимларга, фанлар бўйича малака ва кўникмалар ҳосил қилишга мўлжалланган талаблар тўғри қўйилган. Блокларга сезиларли даражада ўзгартиришлар киритилган.

Умуммутахассисликнинг ва ихтисосликнинг интеграллашган курслари замон талабидан келиб чиққан ҳолда танланган ва уларга ажратилган соатлар ҳажми ҳам етарли.

Касбий тайёргарликда интеграллашган курсларга алоҳида эътибор берилган. Махсус фанларидаги назарий курс, ўрганилаётган ҳайкалтарошлик санъат тури бўйича амалий курс, мутахассислик бўйича курсларнинг мавжудлиги фанлар ўртасидаги узвийликни таъминлашга хизмат қилади.

Бундан ташқари ушбу давлат таълим стандартлари таълимнинг узвийлиги ва фанлараро интеграллашиш талабларига ҳам жавоб беришини таъкидлаш лозим.

Давлат таълим стандартлари малакавий амалиёт тузилмаси, битирув малакавий ишлари ва магистрлик диссертацияларига берилган талаблар билан яқунланади. Ушбу қоидалар ўзаро боғланган ва бир-бирини тўлдиради.

Ушбу таълим дастурларини амалга оширишда баҳолаш тизимининг аҳамияти катта ва янги педагогик технологиялардан фойдаланиш яхши самара беради.

Ишонамизки, ушбу йўналиш ва мутахассисликлар учун тайёрланган давлат таълим стандартлари замон талабларига жавоб беради ҳамда бакалаврлар тайёрлашда асосий ҳужжат сифатида қабул қилиш мумкин.

*Бадий ижодчилар
ушбу мазун ҳайкалтарошлик
шўбага раис
Тадқиқотчи ва
Т.Т.Т.*

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) бакалавр мутахассислигининг давлат таълим стандартига берилган

ТАҚРИЗ

Ҳозирги давр талабларига мос равишда такомиллаштирилган **5151100– Ҳайкалтарошлик (бадий) бакалавр** босқичида 4 йилдан кам бўлмаган давр давомида бакалавр билим олишни таъминлайдиган Давлат таълим стандартларининг тайёрланиши Республикамизда малакали ҳайкалтарош кадрлар етиштириб беришда муҳим аҳамиятга эга.

Танланган мутахассислик бўйича мустақил, ижодий, илмий-тадқиқот, илмий-педагогик бошқарув ва касбий ишлашни белгилайди.

Такомиллаштирилган Давлат таълим стандартлари даражасида малакали ҳайкалтарош тайёрлаш мамлакатимиз учун ҳозирги кунда долзарб масала ҳисобланади. Янги педагогик ва ахборот технологиялари ёрдамида фанларни ўқитиш юқори малакали расом ҳайкалтарош тайёрлашда бевосита хизмат қилади

Мазкур давлат таълим стандартлари жаҳон таълим тизимида энг етакчи мамлакатлар стандартлари тажрибасига асосланиб ишлаб чиқилганлигини таъкидлаш лозим.

5151100 –Ҳайкалтарошлик (бадий) мутахассислиги бўйича таълим олишни таъминлайдиган давлат стандартлари ўз ичига ҳайкалтарош мутахассислар тайёрлаш учун зарур бўлган янги фанларни киритган. Бу фанлар бакалаврият босқичида аввал стандартдаги ўтилган фанларни такрорламайди аксинча уларни бойитади ва улар умумий тавсифларда батафсил кўрсатилган, ушбу йўналишлар бўйича бакалаврлар тайёргарлиги даражасига қўйилган талаблар, таълим дастурининг тузилмаси ва мазмуни, таълим дастурининг амалга оширилиши бакалаврлар тайёргарлиги сифатининг назорати давлат таълим стандартларида алоҳида келтирилган.

Давлат таълим стандартлари талабларида ўқишнинг меъёрий муддати, касбий фаолият соҳаси ва объектларнинг тавсифи, касбий фаолият турлари ва касбий месслашув имкониятлари кенг ёритилган. Бакалавр тайёрлашга қўйилган талабларда умумий малакавий талаблар, касбий ва ихтисослик бўйича бериладиган билимларга, фанлар бўйича малака ва кўникмалар ҳосил қилишга мўлжалланган талаблар тўғри қўйилган. Блокларга сезиларли даражада ўзгартиришлар киритилган.

Умуммутахассисликнинг ва ихтисосликнинг интеграллашган курслари замон талабидан келиб чиққан ҳолда танланган ва уларга ажратилган соатлар ҳажми ҳам етарли.

Касбий тайёргарликда интеграллашган курсларга алоҳида эътибор берилган. Ҳайкалтарош фанларидаги назарий курс, ўрганилаётган соҳа бўйича амалий курс, мутахассислик бўйича курсларнинг мавжудлиги фанлар ўртасидаги узвийлиқни таъминлашга хизмат қилади.

Бундан ташқари ушбу давлат таълим стандартлари таълимнинг узвийлиги ва фанлараро интеграллашиш талабларига ҳам жавоб беришини таъкидлаш лозим.

Давлат таълим стандартлари малакавий амалиёт тузилмаси, битирув малакавий ишлари ва магистрлик диссертацияларига берилган талаблар билан яқунланади. Мазкур қоидалар ўзаро боғланган ва бир-бирини тўлдиради.

Ушбу таълим дастурларини амалга оширишда баҳолаш тизимининг аҳамияти катта ва янги педагогик технологиялардан фойдаланиш яхши самара беради.

Ишонамизки, ушбу йўналиш ва мутахассисликлар учун тайёрланган давлат таълим стандартлари замон талабларига жавоб беради ҳамда бакалаврлар ва магистрлар тайёрлашда асосий ҳужжат сифатида қабул қилиш мумкин.

Нозомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети
«Тасвирий санъат ва уни ўқитиш методикаси»
кафедраси доцент В.Ф.Н.

У.Н. Нуртаев

У.Н.Нуртаев

5151100 – Хайкалтарошлик (бадиий) бакалавр мутахассислигининг давлат таълим стандартига берилган

ТАКРИЗ

Давр талабларига мос равишда такомиллаштирилган **5151100 – Хайкалтарошлик (бадиий)** бакалавр босқичида 4 йилдан кам бўлмаган давр давомида бакалаврада билим олишни таъминлайдиган Давлат таълим стандартларининг тайёрланиши Республикамизда малакали хайкалтарош кадрлар етиштириб беришда муҳим аҳамиятга эга.

Танланган мутахассислик бўйича мустақил, ижодий, илмий-тадқиқот, илмий-педагогик бошқарув ва касбий ишлашнинг белгилайди.

Такомиллаштирилган Давлат таълим стандартлари даражасида малакали рассомлар тайёрлаш мамлакатимиз учун hozirgi кунда долзарб масала ҳисобланади. Янги педагогик ва ахборот технологиялари ёрдамида фанларни ўқитиш юқори малакали рассомлар тайёрлашда бевосита хизмат қилади.

Мазкур давлат таълим стандартлари жаҳон таълим тизимида энг етакчи мамлакатлар стандартлари тажрибасига асосланиб ишлаб чиқилганлигини таъкидлаш лозим.

5151100 – Хайкалтарошлик (бадиий) мутахассислиги бўйича таълим олишни таъминлайдиган давлат стандартлари ўз ичига хайкалтарош мутахассислар тайёрлаш учун зарур бўлган янги фанларни киритган. Бу фанлар бакалаврият босқичида аввалги стандартдаги ўтилган фанларни такрорламайди аксинча уларни бойитади ва улар умумий тавсифларда батафсил кўрсатилган, ушбу йўналишлар бўйича бакалаврлар тайёргарлиги даражасига қўйилган талаблар, таълим дастурининг тузилмаси ва мазмуни, таълим дастурининг амалга оширилиши бакалаврлар тайёргарлиги сифатининг назорати давлат таълим стандартларида алоҳида келтирилган.

Давлат таълим стандартлари талабларида ўқишнинг меъёрий муддати, касбий фаолият соҳаси ва объектларнинг тавсифи, касбий фаолият турлари ва касбий мослашув шарт шартлари кенг ёритилган. Бакалавр тайёрлашга қўйилган талабларда умумий малакавий талаблар, касбий ва ихтисослик бўйича бериладиган билимларга, фанлар бўйича малака ва кўникмалар ҳосил қилишга мўлжалланган талаблар тўғри қўйилган. Блокларга сезиларли даражада ўзгартиришлар киритилган.

Умуммутахассисликнинг ва ихтисосликнинг интеграллашган курслари замон талабидан келиб чиққан ҳолда танланган ва уларга ажратилган соатлар ҳажми ҳам етарли.

Касбий тайёргарликда интеграллашган курсларга алоҳида эътибор берилган. Хайкалтарош фанларидаги назарий курс, ўрганилаётган соҳа бўйича амалий курс, мутахассислик бўйича курсларнинг мавжудлиги фанлар ўртасидаги узвийликни таъминлашга хизмат қилади.

Бундан ташқари ушбу давлат таълим стандартлари таълимнинг узвийлиги ва фанлараро интеграллашиш талабларига ҳам жавоб беришини таъкидлаш лозим.

Давлат таълим стандартлари малакавий амалиёт тузилмаси, битирув малакавий ишлари ва магистрлик диссертацияларига берилган талаблар билан яқунланади. Мазкур қондалар ўзаро боғланган ва бир-бирини тўлдирди.

Ушбу таълим дастурларини амалга оширишда баҳолаш тизимининг аҳамияти катта ва янги педагогик технологиялардан фойдаланиш яхши самара беради.

Ишонамизки, ушбу йўналиш ва мутахассисликлар учун тайёрланган давлат таълим стандартлари замон талабларига жавоб беради ҳамда бакалаврлар ва магистрлар тайёрлашда асосий ҳужжат сифатида қабул қилиш мумкин.

Тошкент Архитектура ва қурилиш институтининг
«рассомлик ва хайкалтарошлик»
кафедрасининг мудири, профессор

Д.А.Назирлов

ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМИ ЙЎНАЛИШЛАРИ БЎЙИЧА
МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ КЕНГАШ
Санъат ўқув -услугий бирлашмасининг йиғилиш
БАЁННОМАСИ

“ 10 ” декабр 2014 йил

Тошкент шаҳри

Қатнашдилар: Бирлашма раиси – Б.С.Сайфуллаев

Аъзолари: Г.Қаршиева (МРДИ,Тасвирий ва амалий санъат шўъбаси раиси), М.В.Аҳмаджонова (ЎзДСМИ,Санъатшунослик шўъбаси раиси), Д.Раҳматуллаева (МРДИ), Д.Курязова (МРДИ), С.А.Абдуллаев (МРДИ), Р.Худайберганов (МРДИ), З.Носирова (МРДИ).

КУН ТАРТИБИ:

1. Ўзбекистон Республикаси ОўМТВнинг 2013 йил 13 июлдаги “Олий таълим йўналишлари бўйича Давлат таълим стандартлари ва ўқув режаларини янгилаш тўғрисида”ги 253-сонли буйруғининг ижросини таъминлаш мақсадида, Камолитдин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган бакалаврият таълим йўналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва ўқув режаларини муҳокама этиш ҳамда уларни тасдиқлаш учун тавсия этиш.

Э Ш И Т И Л Д И:

Г.Қаршиева – МРДИ илмий ишлари бўйича проректори, филология фанлари номзоди, доцент, Тасвирий ва амалий санъат шўъбаси раиси: Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 13 июлдаги “Олий таълим йўналишлари бўйича Давлат таълим стандартлари ва ўқув режаларини янгилаш тўғрисида”ги 253-сонли буйруғининг ижросини таъминлаш мақсадида, институтда ишчи гуруҳ тузилди. Ишчи гуруҳ аъзолари томонидан, институтнинг 19 та бакалаврият таълим йўналиши ва 2та магистратура мутахассисликларининг такомиллаштирилган ДТСлари ишлаб чиқилди. Уларга Ўзбекистон Бадий Академияси мутахассисларидан тақризлар олинди. Кадрлар истеъмолчилари ва турдош олий таълим муассасаси ТТЕСИ, СамДАҚИ ва ТАҚИ билан келишув мажлиси ўтказилиб, баённома ёзилиб, тасдиқланди.

Сизлардан тайёрланган 19 та бакалаврият таълим йўналишлари ва 2та магистратура мутахассисликларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва ўқув режаларини муҳокама қилиб, ўз фикр-мулоҳазаларингизни билдиришларингизни сўрайман.

СЎЗГА ЧИҚДИЛАР:

1. Д.Курязова (МРДИ-Тасвирий ва амалий санъат шўъбаси аъзоси) – институтимиз профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган барча такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режалари кўйилган талабларни ўзида тўлиғича акс эттирган ва меъёр талабларига тўлиқ жавоб беради.

Улар олий таълим мутахассисликлари классификаторига мос равишда маданият ва санъат соҳасидаги замонавий инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўникмаларни бажаришга мўлжалланган. Шунинг учун ишлаб чиқилган барча ДТСлари ва ўқув режаларини маъқуллаш ва тасдиқлаш учун тавсия этаман.

2. Шўъба аъзоларидан: С.А.Абдуллаев (МРДИ), Р.Худайберганов (МРДИ), З.Носирова (МРДИ) лар ҳам сўзга чиқиб, ишлаб чиқилган такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режалари замонавий талаблар асосида ёзиб тайёрланган, уларда маданият ва санъатнинг барча соҳаларидаги ислохатлар инobatга олинган деб таъкидладилар.

Шунингдек, улар ишлаб чиқилган барча ДТСлари ва ўқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этдилар.

3. Д.Раҳматуллаева (МРДИ) – Камолитдин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган барча такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режалари олий таълим талаблари асосида тузилган, уларда республикамизда маданият ва санъатнинг барча соҳаларини ривожлантиришда рўй бераётган иқтисодий ислохатлар тўлиғича ўз аксини топган деб ўйлайман. Шунинг учун муҳокамага қўйилган барча ДТСлари ҳамда ўқув режаларини маъқуллаш ва тасдиқлаш учун тавсия этиш керак деб ҳисоблайман.

Юкоридагиларни инobatга олиб, куйидаги такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режаларини санъат билим соҳаси бўйича ўқув методик бирлашмасида кўриб чиқиб, тасдиқлаш учун тавсия этишларингизни сўрайман:

№	Таълим йўналишлари номи	шифри
1	Касб таълими (5150800 - Рангтасвир (дастгохли))	5111000
2	Касб таълими (5150900-Дизайн (либослар ва газламалар))	5111000
3	Касб таълими (5150900-Дизайн (интерьер))	5111000
4	Санъатшунослик (тасвирий ва амалий санъат)	5150200
5	Санъатшунослик (музей иши ва маданий мерос объектларини сақлаш)	5150200
6	Рангтасвир (дастгохли)	5150800
7	Рангтасвир (маҳобатли)	5150800
8	Рангтасвир (театр безаги)	5150800
9	Рангтасвир (фильмнинг тасвирий ечими)	5150800
10	Дизайн (либослар ва газламалар)	5150900
11	Дизайн (интерьер)	5150900
12	Дизайн (реклама ва амалий графика)	5150900
13	Дизайн (компьютер графикаси ва бадий фото)	5150900
14	Графика (дастгох ва китоб графикаси)	5151000
15	Графика (хаттотлик ва миниатюра)	5151000
16	Хайкалтарошлик (бадий)	5151100
17	Амалий санъат (бадий кулолчилик)	5151200
18	Амалий санъат (амалий санъат асарларини таъмирлаш)	5151200
19	Амалий санъат (меъморий ёдгорликлар безагини таъмирлаш)	5151200
20	Музейшунослик, тарихий-маданий объектларни консервация қилиш, таъмирлаш ва сақлаш	5A150204
21	Тасвирий ва амалий безак санъати (монументал безак санъати)	5A151201

ЙИГИЛИШ ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Турдош ОТМлари вакиллари ҳамда институт профессор-ўқитувчиларини жалб этган ҳолда Камолитдин Беҳзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институтида ташкил этилган Ижодий ишчи гуруҳлар томонидан қайта ишлаб чиқилган 19 та бакалавриат таълим йўналишлари ва 2та магистратура мутахассислигининг ДТСлари ҳамда ўқув режалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 10 июлдаги 199-сонли қарори меъёрлари ва Вазирлик томонидан тасдиқланган тамойиллар асосида ишлаб чиқилганлиги инobatга олинсин.

2. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларининг лойиҳаларини ўрнатилган тартибда тасдиқлаш учун турдош ОТМлари ва манфаатдор вазирликлар (идоралар) ва асосий иш берувчи корхоналар, Ўзбекистон Бадий Академиясида экспертизадан ўтказилган (“Келишув баённомалари”, “Келишув далолатномалари” ҳамда мутахассислар “Тақризлари” билан расмийлаштирилган ва ДТСларига илова этилган).

3. Экспертиза натижасида мутахассислар томонидан аниқланган камчилик ва тақлифлар ДТС ва ўқув режаларининг охириги лойиҳаларини ишлаб чиқишда инobatга олинган.

4. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиқка тавсия этилиши учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Мувофиқлаштирувчи кенгаши муҳокамасига тақдим этилсин.

5. Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Мувофиқлаштирувчи кенгаш муҳокамасига ўтган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиқлаш учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Ўқув-методик бирлаш

Б.С.Сайфуллаев

Бирлашма котиби

Г.Халиқулова

Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти бакалаврият таълим йўналишлари бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқарувчилар ва асосий кадрлар истеъмолчилари ўртасида келишув
ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш.

«15» 02 2019 йил

Биз қуйида имзо чекувчилар – Ўзбекистон Бадий Академияси ТМ ва ИЁБИББ бўлими бошлиғи А.Порсоев, Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институти ректори Х.Р.Аминовлар Камолиддин Бехзод номли Миллий рассомлик ва дизайн институтида ишлаб чиқилган қуйидаги 20та бакалаврият таълим йўналиши ва 2та магистратура мутахассисликларининг ДТС мазмуни билан танишиб, келишув ҳақида ушбу далолатномани туздик:

1. 5111000 - Касб таълими (5150800 - Рангтасвир (дастгоҳли))
2. 5111000 - Касб таълими (5150900-Дизайн (либослар ва газламалар))
3. 5111000 - Касб таълими (5150900-Дизайн (интерьер))
4. 5150200 - Санъатишунослик (тасвирий ва амалий санъат)
5. 5150200 - Санъатишунослик (музей иши ва маданий мерос объектларини сақлаш)
6. 5150800 - Рангтасвир (дастгоҳли)
7. 5150800 - Рангтасвир (маҳобатли)
8. 5150800 - Рангтасвир (кинофильм тасвирий санъати)
9. 5150800 - Рангтасвир (театр беағи санъати)
10. 5150900 - Дизайн (либос ва газламалар)
11. 5150900 - Дизайн (интерьер)
12. 5150900 - Дизайн (реклама ва амалий графика)
13. 5150900 - Дизайн (компьютер графикаси ва бадий фото)
14. 5151000 - Дастгоҳ ва китоб графикаси
15. 5151000 - Графика (хаттотлик ва миниатюра)
16. 5151100 - Хайкалтарошлик (бадий)
17. 5151200 - Амалий санъат (бадий кулолчилик)
18. 5151200 - Амалий санъат (меъморий ёдгорликлар беағини таъмирлаш)
19. 5151200 - Амалий санъат (амалий санъат асарларини таъмирлаш)
20. 5A150204 - Музейшунослик, тарихий-маданий объектларни консервация қилиш, таъмирлаш ва сақлаш
21. 5A151201 – Тасвирий ва амалий безак санъати (монументал безак санъати)

Юқоридаги бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан қўйилган талаблар: жумладан, танлаган ихтисосликлар ва магистратура мутахассисликлари бўйича юқори малакага эга бўлиши, замонавий ахборот технологияларидан фойдаланишни билиши, амалий чет тили фанини пухта ўрганиб, ихтисослик бўйича фикрларини ушбу тилда эркин баён қила олиши кабилар инobatга олинган.

ДТСларнинг қайта ишлаб чиқилишида: фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий, лаборатория машгулотларига ажратилган юктамалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлиги ҳамда малакавий амалиётларни ўтказиш муддатлари тўғри шакллантирилган.

Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларни ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон Бадий Академияси
ТМ ва ИЁБИББ

Камолиддин Бехзод номли
Миллий рассомлик ва дизайн
институти ректори

А.Порсоев

Х.Р.Аминов

**“Хайкалтарошлик” мутахассислиги бўйича бакалавр давлат таълим
стандартининг халқаро миқёсидаги бошқа таълим стандартлари билан қиёсий
таққослаш**

Бакалавр таълим жараёнинг умумий кўрсаткичлари

№	Таълим жараёни	Ўзбекистон Республикаси (бакалавр)	РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ СТАНДАРТ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	Италия Милан ACCADEMIA DI BELLE ARTI DI BRERA www.accademiadi brera.milano.it	Украинна миллий тасвирий санъат ва архитектура академияси www.naoma.edu.ua
1.	Бошланиши	3-йиллик литсей ва касп хунар коллеждан сўнг	4 - йиллик училишти	4 - коллеждан сўнг	4 - коллеждан сўнг
2.	Давомийлиги	4 йил фақат кундузги	4 йил кундузги,	4 йил	4 йил
3.	Таълим олувчилар сони	1-9	1-5	1-6	1-8
4.	Ўтмиш жойлари	Олий таълим муассаси аудитория, устахона ва ўқув лабораториялари, ахборот ресурс марказида, республикадаги хайкалтарошлик ишлаб чиқариш комбинатлари	Олий таълим муассаси аудиториялари ва аудиторияларидан ташқарида: Давлат Эрмижаида, Рус музей, Россия Этнография музей, Россия фанлар академиясининг Буюк Петр номидаги антропология и этнография Музеида (Кунсткамералар), Мода ахборот марказида. Ундан ташқари ишлаб чиқариш корхоналари ёки ИТИлари қошидаги экспериментал лабораторияларда, хайкалтарошлик билан шуғулланувчи фирмаларда.	Олий таълим муассаси аудиториялари ва аудиторияларидан ташқарида: Санъат йўналишидаги музейларда, Этнография ва антропология Музеида, Ахборот ресурс марказида. Ундан ташқари ишлаб чиқариш корхоналари ёки экспериментал лабораторияларда, фотостудия ва дизайн-студияларда, маркетинг ва мерчендайзинг билан шуғулланувчи фирмаларда.	Академия қошидаги ўқув амалиёт хоналари, рассомларнинг ўқув- ижодий устахоналари ва санъат музейлари.
Х 5.	Таълим берувчилар	Илмий даражага эга ва малака ошириш курсини тугатган ёки амалий тажрибага эга бўлган, “Хайкалтарошлик”, санъат бўйича рассом” мутахассислигига эга бўлган ва илмий	Бераётган фанига мос келувчи маълумотга эга бўлган, илмий даражали ёки илмий унвонли, ёхуд мутахассислиги бўйича тажрибага эга бўлган ҳамда шу соҳада илмий ва/ёки илмий-услубий фаолият олиб борувчи профессор-ўқитувчилар. Бакалавр дарс берувчи	Мос келувчи маълумотга эга бўлган, илмий даражали ёки илмий унвонли, ёхуд мутахассислиги бўйича тажрибага эга бўлган ҳамда шу соҳада илмий ва/ёки илмий-услубий, ижодий, консалтинг,	Илмий даражага эга ва малака ошириш курсини тугатган ёки амалий тажрибага эга бўлган, “Хайкалтарошлик”, санъат бўйича рассом” мутахассислигига эга бўлган ва

		ёки илмий-услубий фаолият юритаётган профессор-ўқитувчилар.	илмий унвон ва илмий даражали ўқитувчиларга илмий унвони ёки илмий даражаси бўлмаган, лекин халқаро ва умумроссия танловларида лауреатлик ва даражали дипломлари билан мукофотланган, саноат намунасига патент олган, Россия расомлар уюшмаси ва Россиянинг хайкалтарошлик уюшмаларига аъзолар, мос келувчи профессионал соҳада давлат мукофотини олган лауреатлар тенглаштирилиши мумкин.	аналитик шарҳлар тайёрлаш фаолиятларини олиб боровчи профессор-ўқитувчилар.	илмий ёки илмий-услубий фаолият юритаётган профессор-ўқитувчилар.
6.	Таълим жараёнини кузатиш ва назорат қилиш	Қуйидаги тартибда амалга оширилади: Факультет декани; мутахассислик кафедраси ва бевосита дарс берувчи профессор-ўқитувчи.	Қуйидаги тартибда амалга оширилади: Факультет декани; мутахассислик кафедраси, ИТИ филиаллари ёки экспериментал лабораториялари, дарс берувчи профессор-ўқитувчи.	Қуйидаги тартибда амалга оширилади: ўқув структураси, деканат; мутахассислик кафедраси, ишлаб чиқариш корхоналари (филиаллари) ёки экспериментал лабораториялари вакиллари, дарс берувчи профессор-ўқитувчи, иш берувчи ташкилот вакиллари.	Қуйидаги тартибда амалга оширилади: ўқув структураси, деканат; мутахассислик кафедраси, ишлаб чиқариш корхоналари (филиаллари) ёки экспериментал лабораториялари вакиллари, дарс берувчи профессор-ўқитувчи, иш берувчи ташкилот вакиллари

Бакалавр таълим жараёнининг таркиби

№	Таълим жараёни	Ўзбекистон Республикаси	Россия	Италия	Украина
1.	Назарий таълим	Маъруза дарслари аудитория машғулотларининг 50 % дан ошмаслиги белгилаб қўйилган. Асосий қисми ОТМ аудиторияларида маъруза ва семинар машғулотлари кўринишида ўтказилади.	Аудиториядаги машғулотлар бакалавр таълим босқичи ўқув жараёнидаги 40% ташкил этса, маъруза дарслари аудитория машғулотларининг 20 % дан ошмаслиги белгилаб қўйилган. Назарий таълим маъруза, семинарлар, дискуссия, интерфаол маърузалар	Магистратура таълим босқичида назарий таълим маъруза, семинарлар, дискуссия, интерфаол маърузалар кўринишида ўтказилади. Назарий таълим жараёни модулларга бўлинган.	Асосан ўқув марказларида семинар дарслари ва кичик конференциялар кўринишида ўтказилади

			кўринишида ўтказилади.		
2.	Амалий таълим	ОТМ ўқув устaxonалари, турдош ОТМ (ТАҚИ) ўқув устaxonаларида, ишлаб чиқариш комбинатлари бўлимларида,	ОТМ ўқув устaxonалари ва ўқув лабораторияларида, ишлаб чиқариш корxonаларининг дизайн-лойиҳалаш бўлимларида тренинглари; интерфаол семинарлар; россиялик ва чет эл компаниялари, давлат ва жамоа ташкилотлари вакиллари билан учрашувлар; эксперт ва мутахассисларнинг “мастер-класс”лари; муаллифлик курслари бўйича машғулотларни ўтказиш каби шаклларда олиб борилади.	Амалий таълим жараёни модулларга бўлинган. 1 ўқув йили ўқув дастурида кўрсатилгандек ОТМ қошидаги ёки чет эллик ҳамкор университетлар қошидаги ўқув устaxonалари ва ўқув лабораторияларида, ишлаб чиқариш корxonаларининг дизайн-лойиҳалаш бўлимларида тренинглари; интерфаол семинарлар, янги билим, методика, технологияларни “инсайдерлик” машғулотлари кўринишида консалтинг ва маркетинг компаниялари вакиллари билан учрашувлар шаклида. Кейинги амалиёт корxonаларда изланишнинг амалдаги кўринишида, бўлиб ўтади.	Ўқув дастурида кўрсатилган циклар кўринишида санъат марказларида амалга оширилади.
3.	Илмий – тадқиқот ишлари	Бакалавр таълим олувчилар танлаган мавзуси бўйича Бакалаврлик диссертация ипини асосан кафедра базасида ва илмий муассасаларда амалга оширади. Кафедра профессор-ўқитувчилари (маслаҳатчи) ёки турдош соҳадаги муассасалардаги илмий даража ва унвонли ходимлар илмий раҳбар этиб тайинланади. Илмий изланиш давомида илмий мақолалар, тезислар ёзиш, республика ва	ОТМ да илмий-тадқиқот иши (ИТИ)нинг олиб борилиш босқичлари ва уни назорат қилиш қуйидаги тартибда амалга оширилади: ИТИни режалаштириш - шу соҳада амалга оширилган тадқиқот ишлари мавзулари билан танишиш, тадқиқот мавзусини танлаш, адабиётларни таҳлил этиш, танланган мавзу бўйича реферат ёзиш; ИТИ олиб борилиш босқичларини белгилаш ва аниқлаштириш;	Изланиш олиб борилиш босқичларини белгилаш ва аниқлаштириш; Илмий тадқиқот ёки илмий изланиш олиб бориш режасини ишлаб чиқиш; ҳисоботларни тайёрлаш; бажарилган ишнинг ҳимояси. Изланиш ва тадқиқот босқичларини бажариш, уларга ўзгартиришлар киритиш, натижаларни ҳимоя қилиш жараёнига ўқув	Бакалавр таълим олувчилар танлаган мавзуси бўйича диплом ипини ўқув амалиёт хоналарида амалга оширади. Кафедра профессор-ўқитувчилари (маслаҳатчи) илмий раҳбар этиб тайинланади.

		<p>халқаро илмий анжуманларда ишгирок этиш ва маъруза қилиш билан шуғулланадилар. Бундан ташқари магистрантлар таълим жараёнида педагогик фаолият билан ҳам машғул бўладилар.</p>	<p>ИТИ олиб бориш режасини коррективка қилиш; (илмий-тадқиқот семинари доирасида бажарилади). ИТИ бўйича ҳисобот тайёрлаш; Бажарилган ишнинг ҳимояси. ИТИ босқичларини бажариш, уларга ўзгартиришлар киритиш, ИТИ натижаларини ҳимоя қилиш жараёнларига ОТМ ўқув структуралари, иш берувчилар ва етакчи тадқиқотчилар кенг жалб этилади.</p>	<p>структуралари, иш берувчилар ва етакчи тадқиқотчилар кенг жалб этилади. Магистрлик дастурлари 2 хил турда бўлади: илмий-тадқиқот ва академик йўналишда</p>	
4.	Мустақил таълим	<p>Бакалавр назарий машғулотлар, амалий кўникмалар ва илмий ишлари бўйича асосий база ва бошқа бадиий ва илмий муассасаларда яратилган шароитлардан (тарқатма материаллар, хужжатлар, кутубхона, устахона интернет тармоғи, устахона ва бошқа асбоб-ускуналар) фойдаланган ҳолда ўз билимларини оширишлари мумкин.</p>	<p>Бакалавр назарий машғулотлар, амалий кўникмалар ва илмий ишлари бўйича асосий база ва бошқа бадиий ва илмий муассасаларда яратилган шароитлардан (тарқатма материаллар, хужжатлар, кутубхона, устахона интернет тармоғи, лаборатория ва бошқа асбоб-ускуналар) фойдаланган ҳолда ўз билимларини оширишлари мумкин.</p>	<p>Бакалавр ҳар йили бўлиб ўтадиган конкурс, кўرғазмаларда қатнашишлари мумкин.</p>	<p>Бакалаврлар назарий машғулотлар, амалий кўникмалар ва илмий ишлари бўйича асосий база ва бошқа санъат муассасаларда мослаштирилган барча шарт-шароитлардан унумли фойдаланишлари мумкин.</p>
5.	Таълим жараёнида баҳолаш	<p>Бакалаврнинг назарий ва амалий кўникмалар, илмий-ижодий ишлари бўйича билимларини баҳолаш рейтинг тизими асосида жорий, оралик, якуний баҳо кўринишида ва ҳар ярим йиллик ва йиллик аттестация кўринишида амалга</p>	<p>Таълим ва ИТИ олиб бориш жараёнини баҳолашга ОТМ ўқув структуралари, иш берувчилар ва етакчи тадқиқотчилар кенг жалб этилади. Баҳолар асосан модуллар бўйича имтиҳон, синонв натижаларига кўра қўйилади.</p>	<p>Резидентларнинг жорий билими, компетенцияси ва ўзлаштириши оралик тест саволлари орқали, билимларни даврий оғзаки кўринишда текшириш, оралик кўриклар кўринишида амалга оширилади. Ярим йил якунида якуний кўрик ўтказилади.</p>	<p>Бакалаврнинг назарий билимлари тест саволлари орқали баҳоланади. Амалий кўникмалари ҳар ойда ва ярим йилликда цикл давомида кузатиш ҳамда мустақил намоиш этиш</p>

	оширилади. Якуний давлат имтиҳон саволлари оғзаки, тест кўринишида ва амалий кўникмаларни намоиш этиш кўринишида талаб қилинади.		орқали баҳоланади. Якуний давлат имтиҳон ёзма тест кўринишида амалга оширилади.
--	--	--	---

Бакалаврда таълим жараёнининг мазмуни ва давомийлиги

Ўзбекистон Республикаси	Муддати	Россия	Муддати	Италия	Муддати	Украинна	Муддати
Гуманитар ижтимоий фанлар	1-8-семетрлар давом ида 1704 соат	Общие гуманитарные и социально-экономические дисциплины 1600	1-2-3-4 сем.-р давом ида	Назарий ва амалий таълим жараёни модулли тузулишга эга.	1-2-3-4 сем.-р давом ида	Назарий ва амалий таълим жараёни модулли тузулишга эга.	1-2-3-4 сем.-р давом ида
Ўзбекистон тарихи	1 сем 116 соат	Философия и эстетика.	2 сем.-р давом ида	Модуларнинг мазмуни, ҳажми ва кетма-кетлигини магистрант танлаш ҳуқуқига эга.	4 сем.-р давом ида	Модуларнинг мазмуни, ҳажми ва кетма-кетлигини магистрант	4 сем.-р давом ида
Ҳуқуқшунослик. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси	1 сем 116 соат	Иностранный язык.					
Фалсафа (этика, эстетика, мантик)	2 сем 148 соат	История.					
Маънавият асослари. Диншунослик	1 сем 108 соат	История религии.	2-сем.-р давом ида	Модуларнинг номи: Лойихавий фаолият(иш)	4-сем.-р давом ида	Модуларнинг номи: Лойихавий фаолият(иш)	4-сем.-р давом ида
Маданиятшунослик	1 сем 56 соат	Физическая культура	2-сем.-р давом ида(34 соат)	Маданиятдаги замонавий тенденциялар	112 соат	Психология и педагогика	2 сем
Иқтисодиёт назарияси	2 сем 116 соат	Экономика.					
Социология	1 сем 56 соат	Правоведение.	2-сем. давом ида	Хайкалтарошлик санъати тарихи	45 соат	История религии.	2 семестр
Педагогика. Психология	1 сем 104 соат	Психология и педагогика					

Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар	1 сем 60 с	Курсы по выбору студента, устанавливаемые вузом/факультетом /	320	Хайкалтарошлик технологияси	112 соат	Правоведение.	
Сийәсатшунослик: Ўз Дем Жам куриш назарияси ва амалиёти	2 сем 112 с	Общие математические и естественнонаучные дисциплины	2-сем.- р давом ида	Эстетика	45 соат		
Ўзбек (рус) тили	2 сем 116 соат						
Чет тили	6 сем 360 с	Общепрофессиональным и специальные дисциплины 5580					
Жисмоний тарбия ва спорт	4 сем 236 с						
Матиматик ватабий илмий фанлари	714 соат		1-сем.- р давом ида	1. Анатомиа Чизма тасвир	150 соат	1. Чизматасвир	360 с
Информатика ва ахборот технологиялари Компьютер графикаси	3 сем 264 с		8сем.- р давом ида4	2.Хайкалтарошлик	1300 с	2.Академик хайкалтарошлик	540 с
Пластик анатомия	1 сем 130 с						
Перспектива	2 сем 130 с		8сем.- р давом ида	3. Композиция	350 с	3. Композиция	580 с
Экология ва хаётий фаолият хафсизлик	2 сем 190с						
Умум ксбий фанлар	3692с		8-сем.- р давом ида	4. Мемор маслахати	175 соат		
Тасвирий санъат умумий тарихи	5 сем 300 с	История зарубежного искусства и культуры		5. Материалшунослик	175 соат	История зарубежного искусства и культуры	200 соат
Чизматасвир	8 сем 1630 с	Рисунок	8-сем.- 1640 соат				
Хайкалтарошлик	8 сем 1676с	Скульптура.	8-сем. 2430 соат	Санъат антрапалогияси	275 соат	Техника и технология скульптурных материалов	365 соат

Танлов фанлари	1 сем 86с	Техника технология скульптурных материалов		Рангасвир	150 соат		
			8-сем.- р давом ида	Мултимедия	45 соат		
Ихтисослик фанлари	734с			Декарация	150 соат		
Композиция	8 сем 220со ат	Композиция.	8-сем 335 соат	Фотография	75 соат		
Мемор маслахати	6 сем 440 с			Видео тасвирга олиш	75 соат		
Танлов фанлари	1 сем 74 с		4 сем.- р давом ида	Дизайнерлик	75 соат		
				Архитектура	45 соат		
Кўшимча фанлар	510 с						
Ашёда ишлаш.	5 сем 300с	Пластическая анатомия	1-2-3- сем.- рлар давом ида	Илмий- тадқиқот иши ва магистрлик диссертацияси ни тайёрлаш		Илмий- тадқиқот иши ва магистрлик диссертацияс ини тайёрлаш	
Деаратив хайкалтарошлик	2 сем 100 с	Перспектива.					
Майда пластика	2 сем 110 с			Илмий- педагогик иш		Илмий- педагогик иш	
Малака амалиёти	756	Учебно творческая практика	44 хафта	Малака амалиёти		Малака амалиёти	1332 с
		Преддипломная практика	11 хафта				

Изох: “Хайкалтарошлик (бадий)” мутахассислиги ҳозирги кунда жуда долзарб йўналиш бўлиб, нафақат Ўзбекистон Республикаси балки бошқа Европа, Америка, Осиё, СНГ давлатлари Тасвирий ва амалий санъат, дизайн, ва хайкалтарошлик тизимларида ҳам доимий изланишни, ижод қилиш, таҳлил қилиш ва мукаммаллаштиришни талаб қилмоқда. Юқоридаги маълумотларга асосан шуни айтиш мумкинки, давлатимизда яратилаётган “Хайкалтарошлик” мутахассислиги давлат таълим стандарти жаҳон андозаларига мос равишда бўлиб, бошқа давлатларнинг таълим дастурларига ўхшаш томонлари ҳамда ўзига ҳос хусусиятлари билан ажралиб туради.

5151100 - Ҳайкалтарошлик (бадиий) мутахасислиги ДТС да кадрларнинг билим, малака ва кўникмаларига қўйилган талаблардаги янгиликлар

Т/р	Амалдаги ДТС*	Ишлаб чиқилган ДТС
1.	Амалда белгиланган мезонлар асосида ишлаб чиқилган	“Ҳайкалтарошлик”ни ўрганиш бўйича Умум-европа ваколоти: ўқитиш, ўргатиш, тизимини татбиқ қилган ҳолда халқаро стандартларга мослаштирилди.
2.	Умумкасбий ва ихтисослик фанлари бўйича компетентлик талаблари берилган	Европа стандартларида келтирилган ҳайкалтарошлик бўйича таълимнинг барча босқичлари битирувчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблардан келиб чиқиб, ихтисослашган олий таълим муассасалари учун белгиланган талаблари киритилди.
3.	Касбий фаолият турлари ва соҳалари кенг ёритилмаган	Компетентлик талаблари халқаро стандартларга яқинлаштирилган ҳолда умуммаданий ва касбий нуқтаи назардан қайта кўриб чиқилди.
4.		Битирувчиларнинг ихтисослик ва касбий фаолият турлари ва соҳалари қайта кўриб чиқилди.

МРДИ ДТС Бакалавриатда Касб хунар коллежлари фанларининг самарасиз такрорланиши

Т/р	Касб хунар коллежлари фани	Бакалавриат фани	Сунъий киритилган фанлар
1.	Такрорланиш йўқ	Такрорланиш йўқ	Атамалар мутаносиб, сунъий киритилган фанлар йўқ

5A151101 – Ҳайкалтарошлик (бадиий) таълим йўналиши ДТС да фанлар блоки нисбатларининг меъёрларига амал қилиниши

Т/р	Фанлар блоки, %	Бакалавриатда, %	Магистратурада, %
1.	1-блок 23-25	23.2 %	
2.	2-блок 8-25	9.7 %	
3.	3-блок 35-50	50.3 %	
4.	4-блок 9-10	10.0 %	
5.	5-блок 5-7	6.9 %	

Ўқитиладиган фанлар сони ва ҳажмининг тамойиллар талабига жавоб бериши

Т/р	Фанлар сони (талаб бўйича)	Бакалавриатда	Магистратурада
1.	Бир семестрда 5-7 та фан	9	
2.	Бир ўқув йилида 10-14 та фан	9-10	
3.	Ўқув муддатида 4 йил 40-56 та	27	
4.	40 соатдан кам фанлар		-

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадиий) мутахасислиги бўйича ДТС да амалий кўникмаларни кучайтиришга қаратилган ўзгаришлар

Т/р	Амалдаги ДТС да	Такомиллаштирилган ДТС (бак.)	Такомиллаштирилган ДТС (маг.)
1.	Маъруза	Маъруза	
	1-блок 272соат, 26,2%	1-блок 272соат, 26,2%	
	2-блок 174 соат, 39.9%	2-блок 108 соат, 50%	
	3-блок 1094 соат, 50 %	3-блок 1095 соат, 47.6 %	
	4-блок 114 соат, 26.6 %	4-блок 90 соат, 16.8 %	
	5-блок, -136соат50 %	5-блок, 136 соат50 %	
2.	Амалий машғулотлар	Амалий машғулотлар	
	1-блок 482соат, 46,4 %	1-блок 482соат, 46,4 %	
	2-блок 218 соат, 50 %	2-блок 54 соат, 25 %	
	3-блок 958 соат, 41 %	3-блок 1089 соат, 47.3 %	
	4-блок 278 соат, 43.8 %	4-блок 422 соат, 79 %	
	5-блок 72 соат, 26.4%	5-блок 136соат, 50%	
3.	Семинар машғулотлар	Семинар машғулотлар	
	1-блок 284соат, 27.4 %	1-блок 284соат, 27.4 %	
	2-блок 28 соат, 6.4 %	2-блок 54 соат 25 %	
	3-блок 136 соат, 6.2%	3-блок 118 соат, 5.1%	
	4-блок 36 соат, 8.4 %	4-блок 22 соат, 4.1 %	
	5-блок 64соат, -23.5%	5-блок - соат, - %	
4.	Лабор. машғулотлари	Лабор. машғулотлари	
	1-блок -	1-блок -	
	2-блок	2-блок	
	3-блок -	3-блок -	
	4-блок -	4-блок -	
	5-блок, -	5-блок, -	
5.	Амалиёт 12 ҳафта	Амалиёт 12 ҳафта	
6.	Курс иши 2 та	Курс иши 2 та	
7.	Курс лойиҳаси -	Курс лойиҳаси -	-

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) мутахасислиги бўйича ДТС да минтақавий ОТМлар таклифининг инобатга олинганлиги

Т/р	Минтақавий ОТМ номи	Берилган таклиф мазмуни	Инобатга олинган банди, бўлими
1	ТДПУ, ТАҚИ, ЎзБА	Ҳайкалтарошлик фанига ажратилган соатлар ҳажми қайта кўрилди. Зарурий мутахасислик фанлари ўзаро келишиб киритилди.	Таклифлар инобатга олинди.

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) мутахасислиги бўйича ДТС нинг иш берувчилар билан келишилганлиги

Т/р	ДТС яратилган таянч ОТМ	Келишилган иш берувчилар корхона номи ва имзоланган раҳбар лавозими, фамилияси
1	МРДИ	Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, турдош ОТМ лар, ТМ ва ИЁБИББ А.Порсаев, ТАҚИ ректори Т.А.Низомов

**5151100 – Хайкалтарошлик (бадий) бакалавриат таълим йўналиши
бўйича давлат таълим стандартининг ишлаб чиқилишига тушунтириш
хати**

5151100 – Хайкалтарошлик (бадий) бакалавриат таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қўйидаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланилди:

Мазкур мутахассислик бўйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қўйидаги ҳужжатларга асосланилди:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури». Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Ўзлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида»ги 5 – сонли Қарори.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343-сонли Қарори.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-1533-сонли Қарори.

7. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги “Янгиланган “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш тўғрисида”ги 302–сонли буйруғи.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги 190–сонли буйруғи.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги 281–сонли буйруғи.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги 446–сонли буйруғи.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги 158–сонли буйруғи.

12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида» 2012 йил 24 июлдаги ПФ-4456-сон Фармони.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-1875-сонли Қарори.

14. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 28 декабрь “Олий ўқув юртидан кейинги таълим ҳамда олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрларни аттестациядан ўтказиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 365-сон Қарори

5151100 – Хайкалтарошлик (бадий) бакалавриат таълим йўналишининг ДТС “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”нинг мақсади ва вазифаларининг, шунингдек таълим-тарбияга йўналтирилган Президент, ВМ қарор-фармонларини мукамал амалга оширилишига қаратилди;

ДТС дастурида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг теран интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний кадриятлар тамойиллари ҳисобга олинди;

ДТС асосида таълим олувчиларда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий малакавий кўникма шаклланиши таъминланади;

Ушбу стандарт халқаро тажриба, техника, технологиялар, фан ривожланиши даражаси ва ютуқлари, иқтисодиёт устуворлиги шароитларида кадрларга нисбатан ишлаб чиқаришда, амалиётда қўйиладиган талаблар ҳисобга олинган ҳолда илмий асосланган;

Таълим турлари ва босқичлари бўйича мутахассислик стандартининг келишилганлиги ва изчиллиги, шахснинг ҳар томонлама ривожланишини ҳисобга олган ҳолда уларнинг мужассамлигини таъминлашга қаратилди;

Ўқув юкласи оддийдан мураккабга қараб тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига боғлиқ равишда таълимнинг табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди;

Таълим олувчилар ва битирувчиларни тайёрлаш, таълим фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари ва тартиботи белгиланган меъёр-қоидаларга мослигига эришилди;

Стандартнинг технологиклиги - унинг бажарилишини назорат қилиш ва унинг меъёрлари ва талаблари бузилишининг олдини олиш имкониятлари инobatга олинган бўлиб, мутахассислик ДТСнинг ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этди;

5151100 – Хайкалтарошлик (бадий) бакалавриат таълим йўналиши ДТСга тажрибада текширувдан ўтган таълим, ҳамда ишлаб чиқариш амалиёти фаолиятларининг илгор меъёрлари киритилди;

5151100 – Хайкалтарошлик (бадий) бакалавриат таълим йўналиши Давлат таълим стандарти Ўзбекистон Республикаси давлат стандартлаш тизими қоидалари талабларини тўлиқ қониқтиради.

Ўқув ишлари бўйича проректор

О.С.Касимов

ТАСДИҚЛАЙМАН:
Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг
биринчи ўринбосари, “Узлуксиз таълим
tizими стандартлари”ни стандартлаштириш
бўйича техник қўмита раиси

2014 йил “ 11 ”

О'zDSt __:201__ “5151100- Ҳайкалтарошлик (бадиий)” бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳасини “Узлуксиз таълим тизими стандартлари”ни стандартлаштириш бўйича техник қўмигада экспертизадан ўтказиш бўйича
Хулоса

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлигининг 2014 йил 23 майдаги “Узлуксиз таълим тизими стандартлари”ни стандартлаштириш бўйича техник қўмитанинг низоми ва таркибини қайта тасдиқлаш тўғрисида”ги 10-ҚҚ/31, ҚҚ/36/1-сонли қўшма қарорига асосан тайёрланган О'z DSt __:201__ “5151100- Ҳайкалтарошлик (бадиий)” бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси “Ўзстандарт” агентлиги билан келишилган шакл асосида техник экспертизадан ўтказилди.

О'z DSt __:201__ “5151100- Ҳайкалтарошлик (бадиий)” бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Республикадаги кадрлар тайёрловчилари ва истеъмолчилари билан ўзаро келишилган.

Техник экспертизадан ўтказилган О'z DSt __:201__ “5151100- Ҳайкалтарошлик (бадиий)” бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Ўзбекистон Республикаси Қонунчилигига, стандартлаштириш Давлат тизими, ўлчов бирликларини таъминлаш Давлат тизими, сертификатлаштиришнинг миллий тизими, стандартлаштиришнинг тармоқлараро тизими талабларига мос келади ва “Ўзстандарт” агентлигида Давлат рўйхатидан ўтказишга тавсия этилади.

Техник қўмита раиси
ўринбосари

З.Ахмедов

Техник қўмита масъул котиби

А.Ходжаев

Олий таълим стандартларини
стандартлаштириш бўйича
кичик қўмита котиби

А.А.Умаров

Ишчи гуруҳ:

Б.Атаниязов

Б.Мирпаёзов

С.Умарова

5151100 – Ҳайкалтарошлик (бадий) бакалавр мутахассислиги бўйича амалдаги ва янгиланган ўқув режаларининг солиштирма жадвали

Амалдаги ДТС бўйича			Янгиланган ДТС бўйича		
Т/р	Ўқув фанлари (курслар) ва илмий фаолият турларининг номи	Умумий юкламанинг ҳажми, соатларда	Т/р	Ўқув фанлари (курслар) ва илмий фаолият турларининг номи	Умумий юкламанинг ҳажми, соатларда
1.00	Гуманитар ва ижтимоий иқтисодий фанлар	1704	1.00	Гуманитар ва ижтимоий иқтисодий фанлар	1704
1.01	Ўзбекистон тарихи	116	1.01	Ўзбекистон тарихи	116
1.02	Ҳуқуқшунослик. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси	116	1.02	Ҳуқуқшунослик. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси	116
1.03	Фалсафа (этика, эстетика, мантиқ)	148	1.03	Фалсафа (этика, эстетика, мантиқ)	148
1.04	Маънавият асослари. Диншунос	108	1.04	Маънавият асослари. Диншунос	108
1.05	Маданиятшунослик	56	1.05	Маданиятшунослик	56
1.06	Иқтисодиёт назарияси	116	1.06	Иқтисодиёт назарияси	116
1.07	Социология	56	1.07	Социология	56
1.08	Педагогика. Психология	104	1.08	Педагогика. Психология	104
1.09	Миллий гоа: асосий тушунча ва тамойиллар	60	1.09	Миллий гоа: асосий тушунча ва тамойиллар	60
1.10	Сиёсатшунослик: Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти	112	1.10	Сиёсатшунослик: Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти	112
1.11	Ўзбек (рус) тили	116	1.11	Ўзбек (рус) тили	116
1.12	Чет тили	360	1.12	Чет тили	360
1.13	Жисмоний тарбия ва спорт	236	1.13	Жисмоний тарбия ва спорт	236
2.00	МАТЕМАТИК ВА ТАБИИЙ - ИЛМИЙ ФАНЛАР	732	2.00	МАТЕМАТИК ВА ТАБИИЙ - ИЛМИЙ ФАНЛАР	714
2.1	Математик коммуникатив курс	180	2.1	Математик коммуникатив курс	454
2.1.1	Информатика ва ахборот технологиялари	56	2.1.1	Информатика ва ахборот технологиялари ва Компьютер графикаси	264
2.1.2	Компьютер графикаси	118	2.1.2	Экология ва ҳаётий фаолият хавфсизлиги	190
2.2	Табиий илмий курс	522	2.2	Табиий илмий курс	260
2.2.1	Перспектива	118	2.2.1	Пластик анатомия	130
2.2.2	Пластик анатомия	118	2.2.2	Перспектива	130
2.2.3	Материал шунослик	118	3.00	УМУМКАСБИЙ ФАНЛАР	3692
2.2.4	Хозирги замон табиий фанлар концепсияси	56	3.1	Тасвирий санъат умумий тарихи	300
2.2.5	Ҳаётий фаолият хавфсизлиги	56	3.2	Чизматасвир	1630
2.2.6	Экология	56	3.3	Ҳайкалтарошлик	1676
2.3	Танлов фан	30	3.4	Танлов фан	86
3.00	УМУМКАСБИЙ ФАНЛАР	3918	4.00	ИХТИСОСЛИК ФАНЛАР	734
3.1	Тасвирий санъат умумий тарихи	270	4.1	Бадий ҳайкалтарошликда композиция	220
3.2	Ўзбекистон санъати тарихи	138	4.2	Мемор маслаҳати	440
3.3	Чизматасвир	1600	4.3	Танлов фан	74
3.4	Ҳайкалтарошлик	1652	5.00	ҚЎШИМЧА ФАНЛАР	510
3.5	Ашёда ишлаш	204	5.1	Ашёда ишлаш	300
3.6	Ҳайкалтарошлик тарихи	54	5.2	Деаратив ҳайкалтарошлик	100
4.00	ИХТИСОСЛИК ФАНЛАР	606	5.3	Майда пластика	110
4.1	Композиция	204			
4.2	Мемор маслаҳати	372		Жами	7344
4.3	Ҳайкалтарошлик асарларини кимёвий тамирлаш	30	1	Малакавий амалиёт	756
5.00	ҚЎШИМЧА ФАНЛАР	384	2	Битирув малака иши	270
5.1	Майда пластика	162	3	Жорий вадавлат атестатцияси	1026
5.2	Деаратив ҳайкалтарошлик	30			2052